

HELSINGIN KAUPUNGIN TIETOKESKUKSEN

verkkojulkaisu

2004

30

Heikki Helin

Kartelli vai verokilpailu?

Kunnat ja naapurikuntien veroprosentit

Verkojulkaisu

ISSN 1458-5707

ISBN 952-473-360-9

LISÄTIETOJA

Heikki Helin

Puh. 03-734 2927

heikki.helin@phnet.fi

1 Johdanto¹

Lehti uutisen mukaan Lahden seudulla kunnanjohtajat sopivat keväällä 2004 yhteisestä veroprosentin korotuksesta 19,00:ään. ”Tavoitteena on turvata palvelujen säilyminen kiristyvän talouden aikana ja samalla ehkäistä sellainen tilanne, että kaupunkiseudun kunnat rupeavat epäterveesti kilpailemaan keskenään veroprosentilla” perusteli Lahden kaupunginjohtaja kuntajohtajien päätöstä (E-SS 13.5.2004). Etelä-Suomen Sanomat jatkoi ajatusta pääkirjoituksessaan: ”Tarkistamalla veroprosenttia yhtenäiseksi pyritään myös ehkäisemään kaupunkiseudun kuntien keskinäinen kytäily ja kilpailu veronmaksajista” (E-SS 14.5.2004). Samanlaista yhteistä veronkorotusratkaisua on pohdittu Jyväskylän seudulla neljän kunnan kesken (Keski-suomalainen 12.10.2004)

Lahden seudun kunnanjohtajien yritys sopia yhtenäisestä veroprosentista on harvoja julkisuuteen tulleita hankkeita. Epävirallisesti yhteisistä veroprosenteista on keskusteltu ennenkin ja korotuksia on tehty yhtä aikaa. Kun on harkittu kunnan veroprosentin korotusta, on naapurikunnan veroprosentti ja sen muutoskaavailut ainakin huomioitu.

Kuvio 1. Etelä-Suomen Sanomat uutisoi 13.3.2004 Lahden seudun kunnanjohtajien yhteisestä aikeesta korottaa veroprosenttia

Ä-SUOMEN SANOMAT
LÄHDESSÄ TORSTAINA 13. TOUKOKUUTA 2004
Hinta 2 € sis. alv

Lahti ja naapurit suunnittelevat yhteistä veronkorotusta

Lahden, Hollolan, Orimattilan ja Nastolan johtajat esittävät uudeksi veroprosentiksi 19:ää

Keskustelu on...
Lahden kaupunginjohtaja...
Hollolan kaupunginjohtaja...
Orimattilan kaupunginjohtaja...
Nastolan kaupunginjohtaja...

Kuntien veroprosentti nostetaan ensi vuodeksi 19:ään. Lisäuksesta sovittiin kokouksessa, jota vanha Astikkalan pormestari...

– Tavoitteena on turvata palvelujen säilyminen kiristyvässä taloudessa ja samalla ehkäistä sellainen tilanne, että kaupunkiseudun kunnat rupeavat epäterveesti kilpailemaan keskenään veroprosentilla, Lahden kaupunginjohtaja Tarvo Piipuri perusteli.

Hän ei pelkää, että 19:ää alkuveroprosentti nostaisi tuloja, jotka parhaimmillaan heikentävät merkittävästi edullisimman kunnalliverotuksen pääkaupunkiseudulla Lahden seudulla.

– Kaikki selvitykset osoittavat, että asukkaat arvostavat enemmän peruspalvelujen hyvää tasoa kuin veroprosentin suuruutta. Korotuksen toteuttaminen ei ole vielä varmaa. Sitten valmistuivat esittämisen lisäksi Lahden ja Hollolan johtavat kokoukset poliittisesti sekä Astikkalan kunnanjohtaja Matti Ilantaren, joka ei osallistunut kunnajohtajien kokoukseen.

Katja Mäkelä

Kunnallistaloudelliseen keskusteluun on viime aikoina tullut monia uusia käsitteitä. Eräs tällainen on kartelli ja toinen verokilpailu.

Kartelli on hyödykkeiden toimittajien tai valmistajien ryhmä, joka pyrkii jäädyttämään hintatason, rajoittamaan hyödykkeen tarjontaa ja tukahduttamaan kilpailua. Kartellin jäsenet sopivat keskenään hyödykkeiden toimittamisesta ja hintatasosta. Kartellit on kielletty useimmissa maissa lainsäädännöllä.

¹ Julkaisun kartat on laatinut Pirjo Lindfors Helsingin kaupungin tietokeskuksesta.

Verokilpailusta on puhuttu tähän asti valtioiden välisenä asiana. Rahoitusmarkkinoiden vapauttaminen on pakottanut valtiot kilpailemaan keskenään pääomista ja investoinneista. Saadakseen maahan ulkomaisia yrityksiä hallitukset pyrkivät luomaan yritykselle mahdollisimman suotuisat olosuhteet. Näihin kuuluu myös alhainen veroaste. Pääomien liikkuvuus ja osakkeenomistajien voittojen maksimointi on muuttanut myös suuryhtiöiden toimintaan. Yritykset keskittyvät tuottamaan nopeita voittoja pitkäjänteiseen kannattavuuteen keskittyvän liiketoiminnan sijaan. Veronmaksun minimointi on tehokas tapa lisätä yrityksen tuottavuutta lyhyellä aikavälillä. Pääomaverotuksen laskeminen on vähentänyt huomattavasti valtioiden tuloja.

Kuvio 2. Keskisuomalainen uutisoi Jyväskylän seudun kunnanjohtajien ajatuksista yhteisestä veroprosentista 12.10.2004

KESKISUOMALA
TIISTAINA 12.10.2004

Kuntajohtajat tukevat yhteistä veronkorotusta

KUNTATALOUS: Rahapula pakottaa Jyväskylän, Jyväskylän maalaiskunnan, Laukaan ja Muuramen etsimään lisätuloja käsi kädessä.

JYVÄSKYLÄ
Rint. Suohkonen
Jyväskylän seudun tällä kcs.

Kunnanjohtajien aie yhtenäisestä veroprosentista tuskin täyttää kartellin tunnusmerkkejä². Veroprosentit saattavat olla samantasoisia ja nousta samassa tahdissa monista muistakin syistä kuin naapurikunnan päätösten seurauksena. 1990-luvulla kunnallishallinnossa monenlaisia valtionosuuksiin ja verotukseen liittyviä muutoksia. Ne ovat saattaneet kohdella tietyn alueen kuntia samalla tavalla, mikä on vaikuttanut veroprosenttiin. Myös alueen taloudellinen kehitys on saattanut olla samansuuntaista ja vaikuttaa kuntien talouteen samalla tavalla.

Myös verokilpailu on uusi käsite kunnallistaloudessa. Käsitettä on käytetty kuvaamaan valtioiden välistä kilpailua. Kuitenkin Suomessakin kunnat kilpailevat ”hyvistä veronmaksajista”. Eräs keino on alhainen veroprosentti. Muita keinoja ovat esimerkiksi kunnan sijainti, edelliset tontit ja hyvä palvelutaso.

²Lahden Kauppakamarin toimitusjohtaja Tapani Kasso kutsui kolumnissaan Lahden seudun kuntajohtajien veroprosentinkorotusaietta ”himmeäksi kartelliksi”.(Uusi Lahti 20.10.2004)

Tässä yhteenvedossa tyydytään kuvaamaan yhtä kilpailutekijää eli veroprosentintasoa ja sen muutosta. Tarkastelussa hahmotetaan Suomen kuntien veroprosenttien kehitystä 1990–2004. Tavoitteet ovat:

- Kuvata kuntien veroprosenttien muutoksia vuosina 1990–2004
- Kuvata veroprosenttien tasoa ja muutoksia alueittain
- Tarkastella kaupunkiseuduittain keskuskaupungin ja seudun kuntien veroprosenttien kehitystä
- Pohtia seuraavatko kunnat veroprosentin korotuksesta päättäessään naapurikuntien päätöksiä.

Tarkastelu on kokeilevaa ja perustuu paljolti karttojen avulla tapahtuvaan kuvaukseen. Veijo Kuusela kirjoitti Tietoaika -lehdessä³ erästä alan esikuvaa lainaten, että *kuviossa on väite ja sen todistus samassa yhteydessä*. Tällä hän tarkoitti sitä, että ”kuviossa yhdistyvät säännönmukaisuuden paljastuminen ja sen osoittaminen. Kuvion näkemisen jälkeen asia on itsestään selvä. Muilla tavoin esitettynä saman asian todistaminen olisi ollut huomattavan monimutkaista”. Veroprosenttien tason ja muutoksen riippuvuutta naapurikunnista on vaikea osoittaa tilastollisesti. Tässä ei pyritäkään tilastollisten menettelytapojen käyttämiseen.

³ Veijo Kuusela, Paljastuksia. Kuuselan kuviot. Tietoaika 8/2004.

2 Aikaisemmat tutkimukset

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus julkaisi Jenni Lehtimäen tutkimuksen ”Naapurialueiden vaikutus veroprosentin määräytymisessä paikallistasolla”⁴. Se oli pääasiassa katsaus aikaisempiin ulkomaalaisiin tutkimuksiin, joissa oli tarkastelu paikallistason veroprosenttien määräytymisessä ilmenneitä alueiden välisiä riippuvuuksia. Niissä oli yhtä tutkimusta lukuun ottamatta saatu tuloksia naapurikuntien merkitsevästä vaikutuksesta veroprosentin määräytymisessä.

Lehtimäen tutkimuksessa tarkasteltiin myös Suomen kuntien tulo- ja kiinteistöveroprosenttien riippuvuutta naapurikuntien kesken:

- Pelkästään kuntien tuloveroprosentteja vuosina 1988–2002 tarkasteltaessa globaalin spatiaalisen autokorrelaation kertoimen arvot kertovat positiivisesta spatiaalisesta riippuvuudesta tuloveroprosenteissa kaikkina tarkasteluvuosina. Käytännössä se tarkoittaa, että tuloveroprosentit ovat samankaltaisia naapurikuntien veroprosenttien kanssa aineistoa yleisellä tasolla tarkasteltaessa (Lehtimäki 2004, 24).

Korkeimmat testisuureen arvot olivat vuosien 1994 ja 1995 veroprosenteilla. Tarkastelun alkuvuosina riippuvuus oli laskussa, mutta kääntyi nousuun vuoden 1995 jälkeen.

Lehtimäki kuvasi riippuvuuksia myös karttakuvioiden avulla. Alueet, joilla naapurikunnilla oli samankaltaiset veroprosentit, olivat laajimmillaan vuonna 1988. Seuraavina tarkasteluvuosina alueet kutistuivat hieman ja negatiivisen spatiaalisen autokorrelaation kuntien lukumäärät lisääntyivät. Neljänä tarkasteluvuonna suurimmat positiivisen riippuvuuden alueet sijaitsivat pääasiassa Etelä- ja Pohjois-Pohjanmaan, Lapin sekä Kymenlaakson, Kainuun ja Etelä-Karjalan alueilla. Noin neljäsosalla kuntia oli negatiivinen lokaali arvo, kun tilastollisiin riippuvuuksiin ei kiinnitetä huomiota. *Siten valtaosaa kunnista ympäröi samankaltaisen veroprosentin kunnat* (Lehtimäki 2004, 26).

Lehtimäki vain kuvasi veroprosenttien spatiaalisista rakennetta, mutta ei selvittänyt, mistä veroprosenttien samankaltaisuus johtui. Hän toteaaakin, että lähekkäin sijaitsevien kuntien veroprosenttien samankaltaisuus ei välttämättä tarkoita, että kuntien välillä olisi strategista vuorovaikutusta veroprosenttien asettamisessa. Samankaltaisuus voi johtua alueen kuntien ominaisuuksista, joita tarkastelussa ei voitu huomioida.

Johtopäätöksensä Lehtimäki toteaaakin tarkastelun perusteella, että *naapurikuntien tuloveroprosenteissa on riippuvuutta ja että veroprosentit eivät määräydy täysin eristyksissä, vaan kunnan sijainnilla ja sen naapureilla saattaa olla vaikutusta veroprosentin suuruuteen.* (Lehtimäki 2004, 27)

⁴Jenni Leppälehto: Naapurialueiden vaikutus veroprosentin määräytymisessä paikallistasolla. Keskustelualoitteita 333. 2004. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus, VATT. Julkaisu on saatavissa myös pdf muodossa osoitteessa: <http://www.vatt.fi/>

3 Tarkastelun aineisto ja veroprosenttien kehitys

Koska tarkastelun ajanjakso 1990–2004 on pitkä, on tarkasteluaikana kuntajaotus muuttunut. Manner-Suomen⁵ kuntien lukumäärä on vähentynyt 16 vuosina 1990–2004. Tarkastelukauden aikana tapahtuneet kuntaliitokset on esitetty liitteessä 1.

Taulukko 1. Kuntien lukumäärän kehitys 1990–2004⁶

Vuosi	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Koko maa	460	460	460	455	455	455	455	452	452	452	452	448	448	446	444
Manner-Suomi	444	444	444	439	439	439	439	436	436	436	436	432	432	430	428

Tarkastelun yksinkertaistamiseksi ja karttojen piirtämisen helpottamiseksi on tämän julkaisun kartoissa käytetty vuosina 1990–2000 kuntien lukumääränä 436. Tästä johdetaan, että kuntaliitoskunnista mukana on uuden tai suurimman kunnan veroprosentti. Vuosien 2001–2004 kartoissa käytetään 428 kuntaa.

Tarkastelu perustuu karttoihin:

- Vuosilta 1990–1994 esitetään kartat veroprosenttia korottaneista kunnista. Tekstissä pyritään poimimaan esimerkkejä korottaneista naapurikunnista.
- Kunnat voivat seurata viiveellä naapurikunnan veroprosentin korotusta. Tämän takia toisessa vaiheessa yhdistetään kahden, kolmen tai neljän aikana tehdyt veroprosenttien korotukset. Vuosilta 1997–2000 ja 2001–2004 esitetään vain vuosittain summautuvat kartat

Koska usein kuntien sanotaan kilpailevan veroprosentilla asukkaista, tarkastellaan luvussa 7 suurten kaupunkien tilannetta kaupunkiseuduittain. Luvussa verrataan kaupunkiseudun keskuskaupungin veroprosenttia seudun kuntien veroprosenttien aritmeettisiin keskiarvioihin vuosina 1990–2004. Lisäksi tarkastellaan monenko kaupunkiseudun kunnan veroprosentti on ollut keskuskaupungin veroprosenttia alhaisempi. Tällä pyritään havainnollistamaan sitä kilpailevatko kaupunkiseudun kunnat keskuskaupungin kanssa nimenomaan alhaisella veroprosentilla asukkaista.

Veroprosenttien korotusten tarkastelu rajataan Manner-Suomeen. Korotusten lisäksi on tarpeen tarkastella veroprosenttien tasoa tiettyinä poikkileikkausvuosina.

Veroprosentin muutostarkastelussa ei oteta huomioon veroprosenttien tasoa eikä sitä, mistä veroprosentin korotus aiheutuu. Taustalla saattavat olla valtion toimenpiteet, joita ovat esimerkiksi valtionosuusjärjestelmän uudistukset, säästötoimet, verotuksen muutokset ja kunnille sälytetyt uudet velvoitteet. Alun perin samanlaisen veroprosentin taustalla saattaa naapurikunnilla olla samankaltainen väestörakenne, elinkeinorakenne sekä valtionosuusjärjestelmän perustana olevien kriteereiden sa-

⁵ Manner-Suomi Suomi ilman Ahvenanmaata, jossa on 16 kuntaa.

⁶ Kuntien lukumäärän kehitys on esitetty Suomen Kuntaliiton [www-sivuilla osoitteessa: http://www.kunnat.net/k_perussivu.asp?path=1;29;348;4827;4892;4869](http://www.sivuilla osoitteessa: http://www.kunnat.net/k_perussivu.asp?path=1;29;348;4827;4892;4869)

mankaltaisuus. Vaikka prosenttien korotuksia tarkastellaan vuosittain, tiivistetään tarkastelu kolmeen jaksoon: 1990–1994, 1997–2000 ja 2001–2002.

Taulukko 2. Kuntien tuloveroprosentit 1985–2004 (Suomen Kuntaliitto)

Vuosi	Keskimääräinen tuloveroprosentti ¹⁾	Muutos edell. vuodesta %-yks.	Aritmeettinen keskiarvo %	Muutos edell. vuodesta %-yks.	Kuntien lkm tulovero-%:		Korkein tulo-vero-%	Alhaisin tulo-vero-%
					nousi	laski		
1985	15,98		16,80		38	2	18,75	13,50
1986	16,05	0,07	16,87	0,07	56	5	18,50	13,50
1987	16,15	0,10	16,96	0,09	79	1	18,50	13,50
1988	16,30	0,15	17,07	0,11	81	0	18,50	14,00
1989	16,38	0,08	17,20	0,13	101	1	19,50	14,00
1990	16,47	0,09	17,31	0,11	87	0	19,50	14,00
1991	16,62	0,15	17,45	0,14	101	1	19,00	14,00
1992	16,88	0,26	17,60	0,15	105	0	20,00	14,50
1993	17,20	0,32	17,76	0,16	114	0	20,00	14,50
1994	17,53	0,33	17,93	0,17	125	2	19,75	15,00
1995	17,53	0,00	17,94	0,01	9	8	20,00	15,00
1996	17,51	-0,02	17,91	-0,03	5	34	20,00	15,00
1997	17,42	-0,09	17,88	-0,03	10	44	19,75	15,00
1998	17,53	0,11	17,96	0,08	77	19	19,75	15,00
1999	17,60	0,07	18,06	0,10	87	10	19,75	15,50
2000	17,65	0,05	18,15	0,09	83	15	19,75	15,50
2001	17,67	0,02	18,19	0,04	41	6	19,75	15,00
2002	17,78	0,11	18,33	0,14	108	3	19,75	15,00
2003	18,03	0,25	18,44	0,11	93	2	20,00	15,50
2004	18,12	0,09	18,50	0,06	54	2	20,00	16,00

1) Painotettu maksettavaa kunnallisveroa vastaavilla verotettavilla tuloilla (ent. ansioäyrit)

Kuntien veroprosenttien kehityksessä on kolme selkeää piirrettä:

1. Veroprosenttien nousu.

Kuntien veroprosentit ovat nousseet vähitellen. Vuonna 1990 oli suurempi kuin 18,50 veroprosentti vain neljässä kunnassa. Vuonna 2004 tällaisia kuntia on jo 209. Vastaavasti 93 kunnan veroprosentti oli alle 17,00 ja vuonna 2000 enää vain 4 kunnan. Taulukossa ovat mukana kaikki kyseisenä vuonna Manner-Suomessa toimineet kunnat, Ahvenanmaan kunnat eivät siis ole mukana kuin taulukon koko maata kuvaavilla alariveillä.

2. Veroprosenttien erojen kaventuminen.

Tätä kuvaa keskihajonnan pieneneminen. Näin mitattu kaventuminen on tapahtunut pääasiassa 2000-luvun puolella.

3. Veroprosentin ja veroasteen eron kasvu

Vaikka kuntien veroprosentteja on korotettu, on kunnallisverotus keventynyt, kun tarkastellaan kunnallisveroa prosentteina kokonaistuloista. Tämä johtuu valtion päättämistä vähennyksistä ja niiden korotuksista.

Taulukko 3. Kuntien veroprosentit 1990–2004

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
>18,50	4	6	12	27	58	59	57	51	64	84	99	106	154	188	209
18,5	22	31	46	66	74	72	71	76	93	101	111	112	109	101	93
18,25	2	1	3	6	9	10	9	10	15	20	19	22	17	17	14
18	96	121	129	119	117	120	119	119	107	106	106	95	78	68	61
17,75	18	21	21	19	17	16	17	14	17	21	23	21	20	16	15
17,5	87	87	92	98	83	82	81	78	66	44	38	35	25	19	21
17,25	9	10	8	7	6	6	7	10	10	8	7	8	4	2	1
17	113	95	86	74	63	61	62	59	44	35	19	18	13	13	10
<17,00	93	72	47	23	12	13	16	19	20	17	14	11	8	4	4
Yhteensä	444	444	444	439	439	439	439	436	436	436	436	428	428	428	428
Keskiarvo	17,30	17,44	17,59	17,75	17,92	17,93	17,91	17,89	17,99	18,09	18,19	18,23	18,37	18,48	18,54
Keskiahajonta	0,71	0,69	0,67	0,67	0,70	0,70	0,70	0,69	0,70	0,68	0,64	0,65	0,63	0,61	0,61
Koko maa															
Kuntia kpl	460	460	460	455	455	455	455	452	452	452	452	449	449	447	444
Keskiarvo	17,31	17,45	17,60	17,76	17,93	17,94	17,91	17,88	17,96	18,06	18,15	18,19	18,33	18,44	18,50

Kunnan tulovero on keskeinen keino kunnan talouden tasapainottamisessa menotalouden kasvu säätelyn ohella. Paineita veroprosenttien korotuksiin 1990 lisäsivät valtion talouden tasapainottamiseksi tehdyt valtionosuuksien leikkaukset. Valtio kiristi toimenpiteillään kuntataloutta. Toisaalta kuntien taloutta helpotti yhteisöveron voimakas kasvu 1990 puolivälissä. Se ei tosin kasvanut tasaisesti kaikissa kunnissa, mutta kaikki kunnat pääsivät hyötymään sen kasvusta verotulotasauksen kautta, tosin viiveellä.

Vuonna 1990 veroprosentti oli vähintään 19,50 vain Kestilässä. Vuonna 1994 tällaisia kuntia oli 10. Vuonna 1997 niiden määrä oli supistunut neljään: Karkkila, Kärsämäki, Ristijärvi ja Vehmaa. Vuonna 2000 tällaisia oli viisi: Karkkila, Maalahti, Kruunupyö, Lestijärvi ja Karjaa.

Veroprosenttien nousu ilmenee alimpien veroprosenttien kuntien määrissä. Vuonna 1990 alle 17,00 veroprosentin kuntia oli 93 ja vuonna 1997 niitä oli enää 19 ja vuonna 2000 vielä 14. Vuonna 2004 niitä oli vain 4.

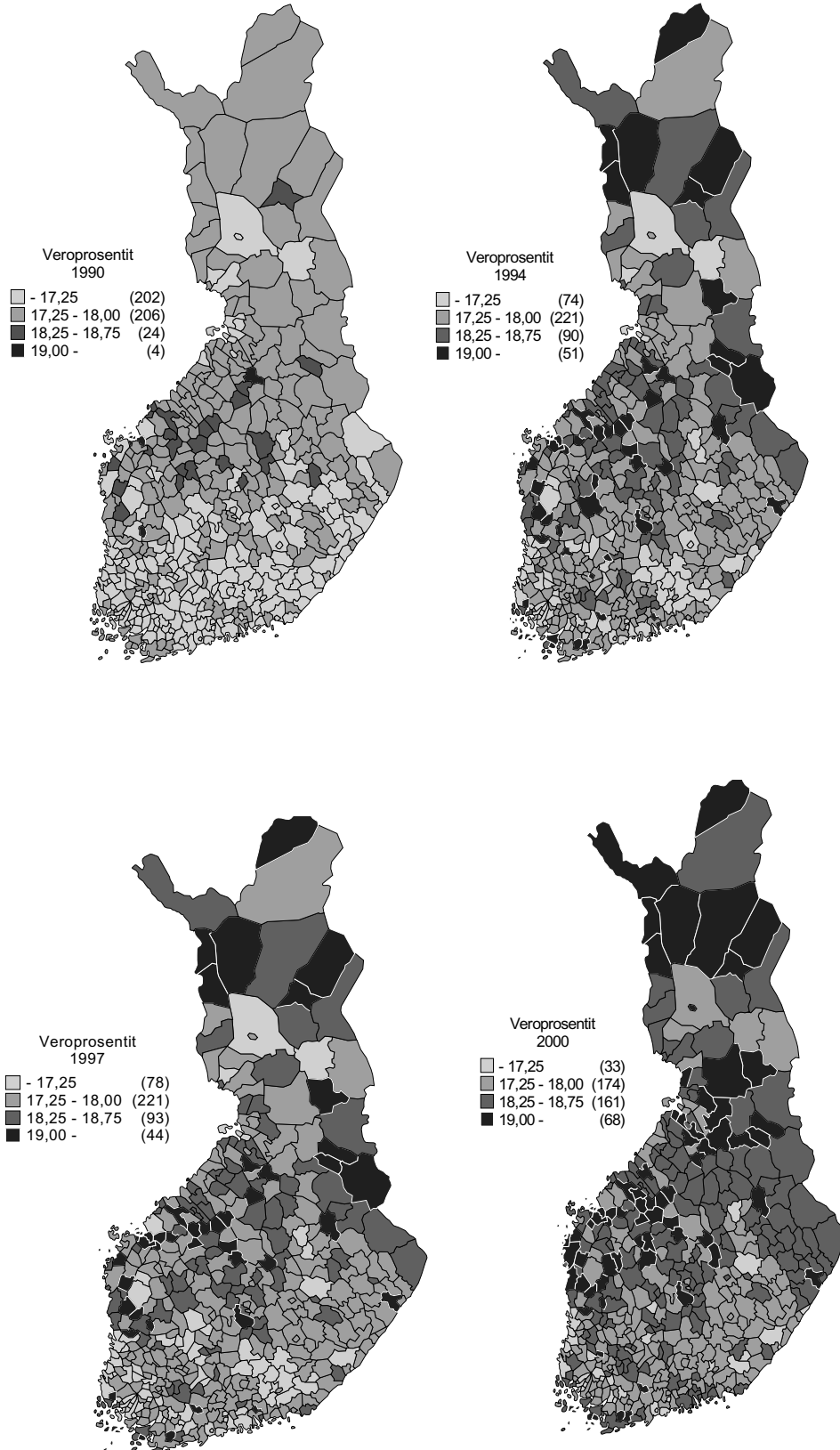
Vuonna 1997 alle 17,00 veroprosentti oli seuraavissa kunnissa: Kauniainen, Ruokolahti, Luumäki, Eurajoki, Pälkäne, Masku, Helsinki, Kerava, Säskylä, Pöytyä, Raisio, Naantali, Merimasku, Tampere, Hattula, Nousiainen, Kaarina, Juupajoki ja Hämeenkyrö.

Vuonna 2000 alle 17,00 veroprosentin kuntia olivat: Kauniainen, Ruokolahti, Luumäki, Masku, Helsinki, Kerava, Naantali, Merimasku, Velkua, Eurajoki, Pälkäne, Säskylä, Nousiainen ja Juupajoki. Joukosta olivat siten poistuneet Tampere, Hattula, Hämeenkyrö, Kaarina, Raisio ja Pöytyä. Velkua on uusi joukossa sen alennettua veroprosenttiaan.

Vuonna 2004 alle 17,00 prosentin selvivät vain Kauniainen, Masku, Merimasku ja Naantali.

Kuntien veroprosentteja onkin korotettu vähittäin koko tarkastelukauden ajan (taulukot 2 ja 3). Tässä on tarkastelu karttojen avulla kolmen eri ajankohdan (1990–1994, 1997–2000 ja 2001–2004) veroprosenttien muutoksia.

Kuvio 3. Veroprosentit 1991, 1994, 1997 ja 2000

Kunnittaisten ja maakunnittaisten veroprosenttien erojen kaventumista kuvaavat edellä todetun keskihajonnan pienenemisen ohella taulukot 4 ja 5, joissa on esitetty kuntien maakunnittaisten aritmeettisten keskiarvojen kehitys ja keskiarvojen erot koko maan keskiarvoon. Esimerkiksi alhaisen veroprosentin Uudenmaan ja koko maan aritmeettisten keskiarvojen ero kaventui 0,56 prosenttiyksikköä. Vastaavasti korkeiden veroprosenttien maakuntien ero koko maan keskiarvoon pienentyi

Taulukko 4. Kuntien veroprosenttien aritmeettiset keskiarvot maakunnittain 1989–2004

Aritmeettinen keskiarvo	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
1 Uusimaa	16,41	16,57	16,80	17,05	17,15	17,52	17,59	17,52	17,52	17,57	17,73	17,83	17,85	18,04	18,25	18,36
2 Varsinais-Suomi	16,94	17,06	17,18	17,33	17,59	17,67	17,67	17,63	17,54	17,50	17,57	17,72	17,75	17,88	17,95	17,96
4 Satakunta	17,00	17,07	17,27	17,34	17,53	17,67	17,67	17,67	17,67	17,74	17,92	18,03	18,03	18,23	18,30	18,35
5 Kanta-Häme	16,75	16,92	16,97	17,53	17,64	17,84	17,83	17,81	17,77	17,91	18,03	18,14	18,17	18,28	18,31	18,42
6 Pirkanmaa	16,77	16,89	17,13	17,35	17,57	17,78	17,78	17,71	17,64	17,75	17,93	17,96	18,02	18,20	18,35	18,48
7 Päijät-Häme	16,67	16,87	16,87	17,06	17,46	17,65	17,65	17,60	17,56	17,60	17,73	18,00	18,08	18,23	18,38	18,44
8 Kymenlaakso	16,81	16,85	17,02	17,21	17,21	17,33	17,38	17,38	17,38	17,42	17,52	17,85	17,88	17,96	18,23	18,27
9 Etelä-Karjala	16,64	16,79	16,84	17,00	17,16	17,39	17,43	17,36	17,39	17,36	17,39	17,54	17,54	17,64	17,75	17,82
10 Etelä-Savo	16,97	17,19	17,28	17,39	17,55	17,72	17,72	17,73	17,77	17,79	17,86	17,92	17,98	18,32	18,45	18,51
11 Pohjois-Savo	17,60	17,65	17,76	17,78	17,89	18,03	18,05	18,05	18,05	18,21	18,31	18,32	18,34	18,41	18,45	18,45
12 Pohjois-Karjala	17,24	17,32	17,66	17,72	17,86	18,07	18,07	18,04	18,04	18,14	18,42	18,53	18,57	18,70	18,84	18,93
13 Keski-Suomi	17,48	17,58	17,70	17,74	17,98	18,20	18,17	18,18	18,18	18,30	18,30	18,38	18,39	18,50	18,71	18,71
14 Etelä-Pohjanmaa	17,74	17,86	17,89	17,94	18,01	18,23	18,25	18,22	18,20	18,33	18,43	18,58	18,64	18,69	18,75	18,77
15 Pohjanmaa	17,83	17,94	18,08	18,22	18,28	18,44	18,44	18,42	18,38	18,51	18,64	18,69	18,76	18,79	18,82	18,86
16 Keski-Pohjanmaa	18,00	18,00	18,00	18,19	18,27	18,46	18,46	18,46	18,50	18,73	18,83	18,85	18,94	19,10	19,10	19,13
17 Pohjois-Pohjanmaa	17,69	17,77	17,86	17,96	18,04	18,19	18,19	18,20	18,22	18,40	18,48	18,52	18,53	18,63	18,73	18,89
18 Kainuu	17,75	17,75	17,98	17,98	18,18	18,48	18,48	18,48	18,48	18,55	18,63	18,68	18,73	18,95	18,95	18,95
19 Lappi	17,64	17,66	17,77	18,09	18,20	18,28	18,27	18,26	18,25	18,44	18,52	18,67	18,70	18,90	19,02	19,05
20 Itä-Uusimaa	16,86	17,09	17,14	17,45	17,86	17,86	17,86	17,77	17,80	17,93	18,15	18,23	18,28	18,55	18,75	18,78
Manner-Suomi	17,20	17,30	17,44	17,59	17,75	17,92	17,93	17,91	17,89	17,99	18,09	18,19	18,23	18,37	18,48	18,54

Vuonna 1990 Pohjois-Savon veroprosentti oli koko maan keskiarvoa 0,34 prosenttiyksikköä suurempi. Vuonna 2004 se oli 0,09 prosenttiyksikköä pienempi. Itä-Uudenmaan veroprosenttien keskiarvo oli vuonna 1990 vielä 0,21 pienempi koko maata, mutta vuotta 2004 jo 0,24 prosenttiyksikköä suurempi.

Taulukko 5. Maakunnittaisten veroprosenttien aritmeettisten keskiarvojen ero koko maan keskiarvoon

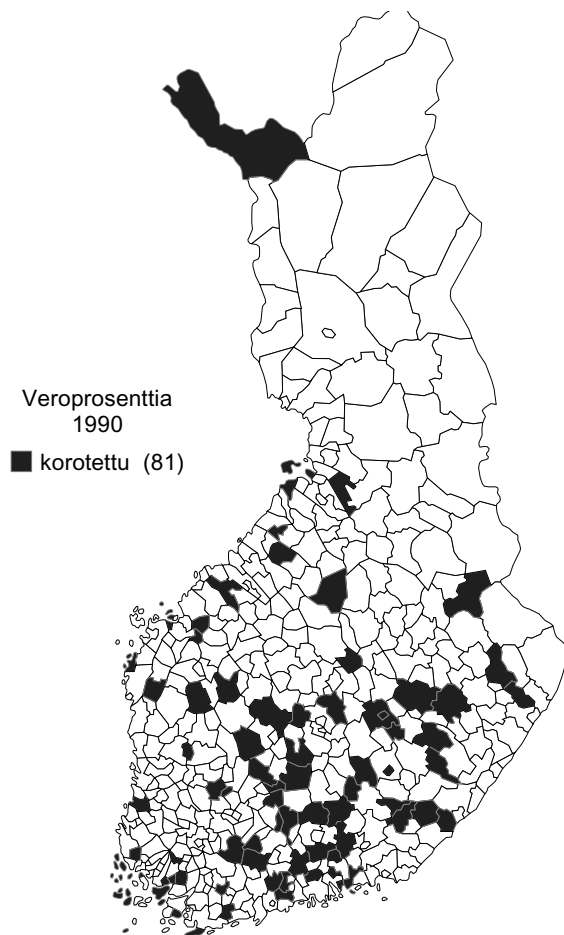
Ero keskiarvoon	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	Muutos
1 Uusimaa	-0,74	-0,64	-0,54	-0,60	-0,40	-0,34	-0,39	-0,37	-0,41	-0,36	-0,36	-0,38	-0,33	-0,23	-0,18	0,56
2 Varsinais-Suomi	-0,25	-0,25	-0,25	-0,16	-0,25	-0,26	-0,28	-0,36	-0,48	-0,52	-0,48	-0,48	-0,49	-0,53	-0,58	-0,33
4 Satakunta	-0,23	-0,17	-0,25	-0,22	-0,26	-0,26	-0,24	-0,22	-0,24	-0,17	-0,17	-0,20	-0,14	-0,18	-0,19	0,04
5 Kanta-Häme	-0,38	-0,47	-0,06	-0,11	-0,08	-0,10	-0,09	-0,13	-0,08	-0,06	-0,05	-0,06	-0,09	-0,17	-0,12	0,26
6 Pirkanmaa	-0,41	-0,30	-0,24	-0,18	-0,15	-0,15	-0,20	-0,25	-0,24	-0,16	-0,23	-0,22	-0,18	-0,13	-0,05	0,36
7 Päijät-Häme	-0,44	-0,57	-0,53	-0,29	-0,27	-0,28	-0,31	-0,33	-0,38	-0,36	-0,19	-0,15	-0,14	-0,11	-0,10	0,34
8 Kymenlaakso	-0,46	-0,42	-0,38	-0,54	-0,60	-0,55	-0,52	-0,51	-0,56	-0,57	-0,35	-0,36	-0,42	-0,25	-0,27	0,19
9 Etelä-Karjala	-0,52	-0,60	-0,59	-0,59	-0,53	-0,50	-0,55	-0,50	-0,63	-0,70	-0,66	-0,70	-0,73	-0,73	-0,72	-0,20
10 Etelä-Savo	-0,11	-0,16	-0,20	-0,20	-0,20	-0,21	-0,18	-0,12	-0,20	-0,23	-0,27	-0,26	-0,05	-0,03	-0,03	0,09
11 Pohjois-Savo	0,34	0,33	0,19	0,13	0,11	0,12	0,15	0,16	0,22	0,22	0,13	0,11	0,03	-0,03	-0,09	-0,43
12 Pohjois-Karjala	0,01	0,22	0,14	0,10	0,14	0,14	0,13	0,15	0,16	0,33	0,33	0,33	0,32	0,36	0,39	0,38
13 Keski-Suomi	0,28	0,26	0,16	0,23	0,28	0,24	0,28	0,29	0,31	0,21	0,18	0,16	0,13	0,23	0,17	-0,11
14 Etelä-Pohjanmaa	0,56	0,45	0,35	0,26	0,31	0,32	0,32	0,31	0,35	0,33	0,39	0,41	0,32	0,27	0,23	-0,33
15 Pohjanmaa	0,64	0,65	0,64	0,53	0,52	0,51	0,51	0,48	0,53	0,54	0,50	0,53	0,42	0,34	0,32	-0,32
16 Keski-Pohjanmaa	0,70	0,56	0,60	0,52	0,53	0,53	0,55	0,61	0,74	0,74	0,66	0,71	0,73	0,62	0,59	-0,11
17 Pohjois-Pohjanmaa	0,46	0,43	0,38	0,29	0,27	0,26	0,29	0,33	0,42	0,39	0,32	0,30	0,25	0,25	0,35	-0,12
18 Kainuu	0,45	0,54	0,39	0,42	0,55	0,55	0,57	0,58	0,56	0,53	0,48	0,49	0,58	0,47	0,41	-0,04
19 Lappi	0,36	0,34	0,50	0,45	0,36	0,34	0,36	0,36	0,46	0,43	0,48	0,47	0,52	0,54	0,51	0,15
20 Itä-Uusimaa	-0,21	-0,30	-0,13	0,11	-0,06	-0,07	-0,13	-0,09	-0,06	0,06	0,03	0,04	0,18	0,27	0,24	0,45

4 Vuodet 1990–1994

Tarkastelu etenee niin, että kultakin vuodelta esitetään karttaa, jossa ovat veroprosenttiaan sinä vuonna korottaneet kunnat. Esimerkiksi vuodelta 1993 on kartta veroprosenttiaan korottaneista kunnista ja sen rinnalla kartta kunnista, jotka ovat korottaneet veroprosenttiaan vuosina 1990–1993.

Vuoden 1990 veroprosenttia korotti 81 kuviossa esitettyä kuntaa. Osa korottajista oli yksittäisiä kuntia, osa naapurikuntia tai useamman naapurikunnan ryväs. Uudellamaalla yhtä aikaa korottivat Mäntsälä, Nurmijärvi ja Tuusula. Pieksämäki, Pieksämäen mlk ja Virtasalmi korottivat myös samana vuonna. Vastaavanlaisia naapurikuntien korotuksia on kartassa useita muitakin.

Kuvio 3. Vuonna 1990 veroprosenttia korottaneet kunnat⁷

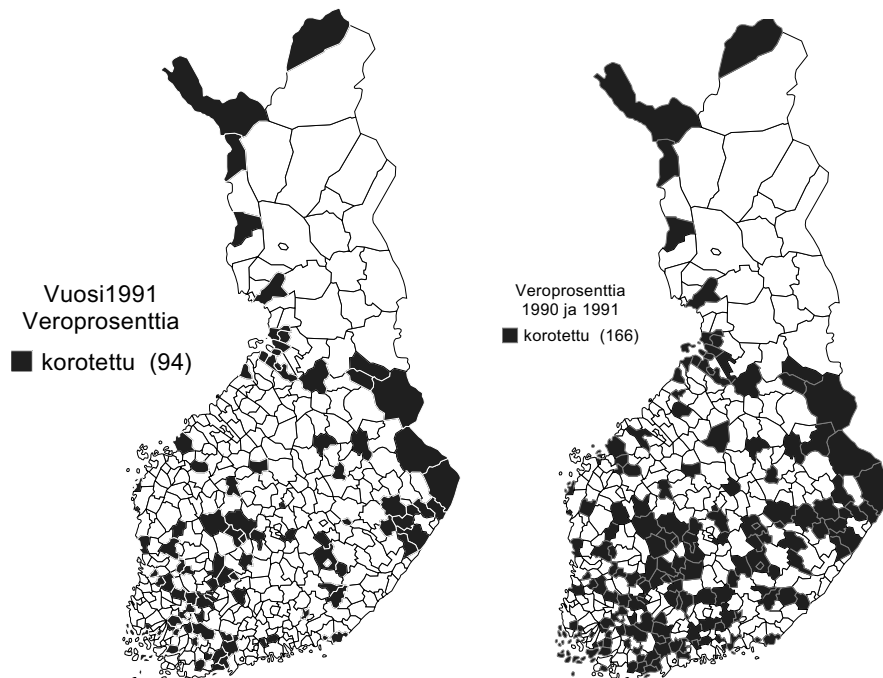
⁷Taulukon 2 mukaan veroprosenttia korotti 87 kuntaa. Kartassa esitettyjen 81 kunnan lisäksi korotti 6 Ahvenanmaan kuntaa.

Vuonna 1991 veroprosenttia korotti 94 kuntaa. Osa näistäkin oli naapurikuntia tai useiden kuntien ryhmiä. Kuvion 4 oikeanpuoleisessa kartassa ovat kaikki ne kunnat, joissa on veroprosenttia jompana kumpana vuonna 1990 tai 1991.

Kartta täydentyy paljon edellisvuonna korottaneiden kuntien naapureista. Esimerkiksi Uudellamaalla korottivat Vihti, Karkkila, Lohja, Siuntio, Karjaa, Karjalohja, Pohja ja Pornainen.

Pohjois-Karjalassa korottivat veroprosenttiaan yhtä aikaa Lieksa, Ilomantsi, Tuupovaara, Kiihtelysvaara, Kitee, Kesälahti, Rääkkylä, Pyhäselkä ja Liperi. Korotettuina näiden veroprosentit olivat 17,50–18,00. Tampereen ympäristössä Tampereen kanssa korottivat mm. Kangasala, Sahalahti, Lempäälä ja Viiala

Kuvio 4. Kunnat, jotka korottivat vuonna 1991 veroprosenttia ja vuosina 1990 ja 1991 veroprosenttia korottaneet kunnat⁸

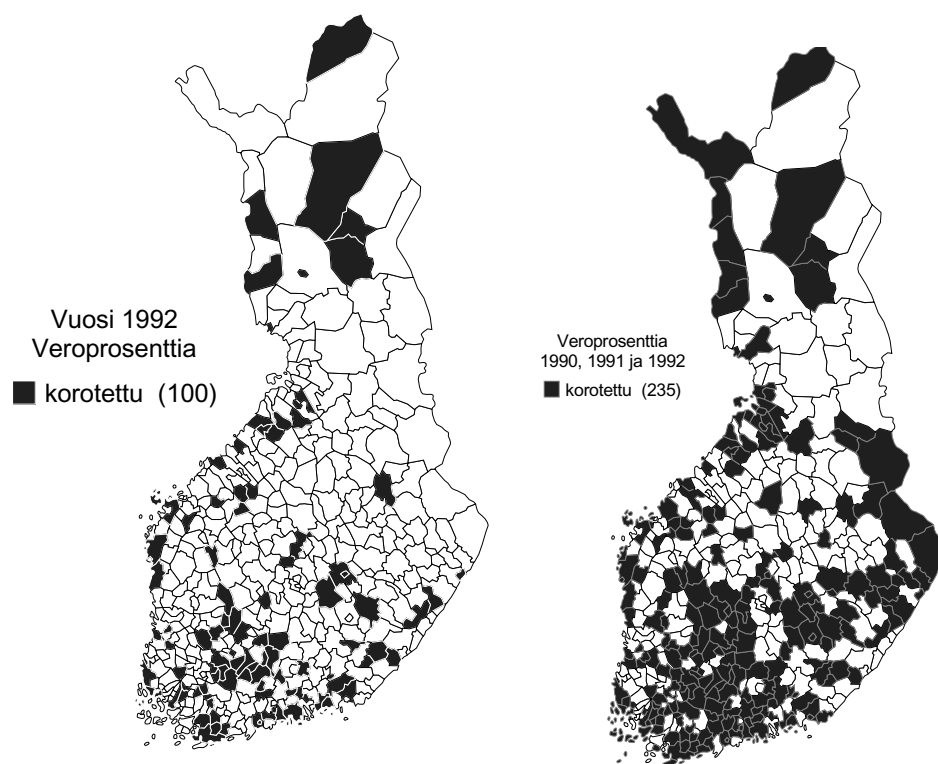

⁸Taulukon 2 mukaan veroprosenttia korotti 101 kuntaa. Kartassa esitettyjen 94 kunnan lisäksi korotti 5 Ahvenanmaan kuntaa sekä kuntaliitoskunnista Kalanti ja Tenhola.

Kun vuosiksi 1990 ja 1991 veroprosenttejaan korottaneiden kuntien karttaan lisätään vuoden 1992 veroprosenttia korottaneet, näyttää kartta edelleen täydentyvän aiemmin korottaneiden kuntien naapurikunnista. Korottaneista kunnista muodostuu suhteellisen yhtenäisiä alueita.

Vuodeksi 1992 korottivat Uudellamaalla Espoo, Kauniainen, Kerava ja Vantaa. Itä-Uudellamaalla korottivat Sipoo, Porvoo, Ruotsinpyhtää, Pukkila, Myrskylä ja Liljendal. Länsi-Uudellamaalla korottivat naapurikunnat Tammisaari, Karjaa ja Pohja. Pirkanmaalla ja Kanta-Hämeessä oli myös suuri naapurikuntien joukko, joka korotti veroprosenttia.

Kuvio 5. Veroprosenttia vuonna 1992 korottaneet⁹ ja vuosina 1990–1992 veroprosenttia korottaneet kunnat

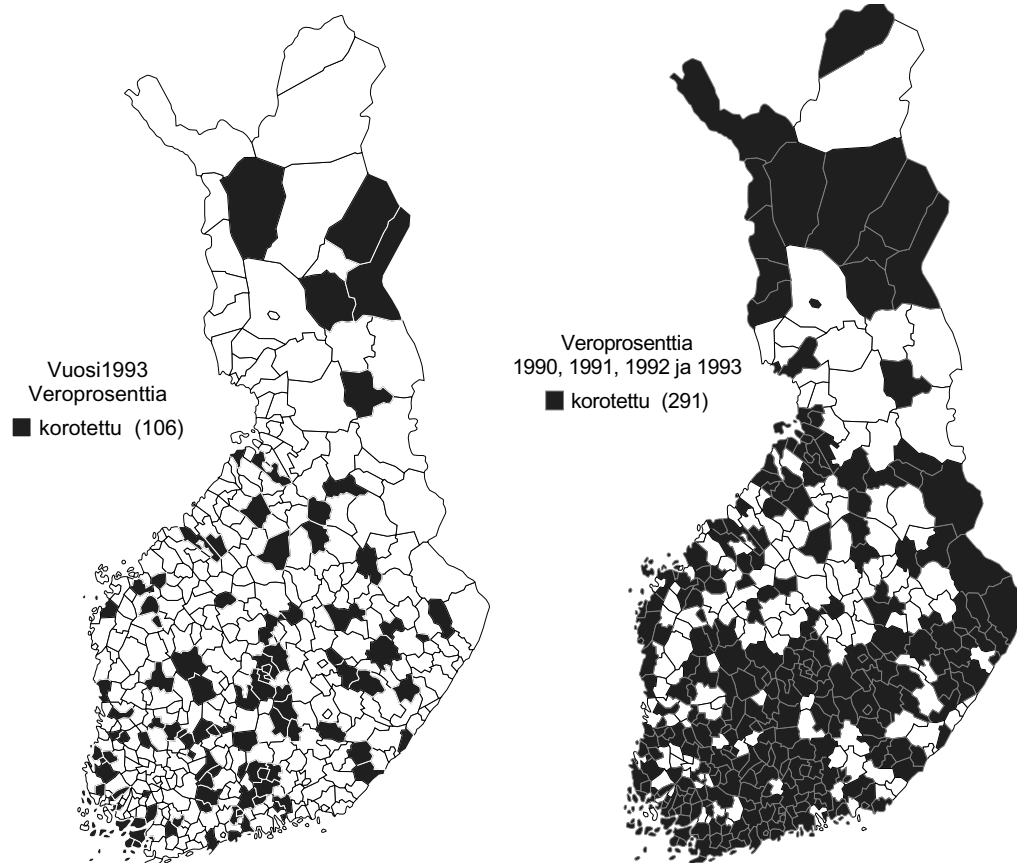
Vuosina 1990, 1991, 1992 ja 1993 veroprosenttia korotettiin 291 kunnassa. Joissakin näissä kunnissa korotus on tehty kahteenkin kertaan.

Lähes kaikki vuosina 1990–1993 veroprosenttia korottaneet kunnat ovat toistensa naapurikuntia. Yksittäisiä kuntia kartassa on vain muutamia.

⁹100 Kartassa esitetyn kunnan lisäksi korottivat kuntaliitoskunnista Säynätsalo, Tenhola ja Lohjan kunta sekä 2 Ahvenanmaan kuntaa, joten korottaneita oli yhteensä 105 (vrt. taulukko 2).

Vuonna 1993 korottivat Uudellamaalla Helsinki, Kirkonummi, Tuusula, Järvenpää ja Mäntsälä. Päijät-Hämeessä mm. Lahti, Hollola, Nastola, Orimattila ja Hämeenkoski sekä näistä vähän kauempana Hartola ja Padasjoki. Kanta-Hämeessä korottivat mm. Hämeenlinna, Hattula, Loppi ja Renko. Keski-Suomessa korotti Jyväskylä naapurikuntineen eli Jyväskylän mlk, Muurame, Jämsä, Korpilahti, Leivonmäki, Joutsa, Laukaa ja Äänekoski.

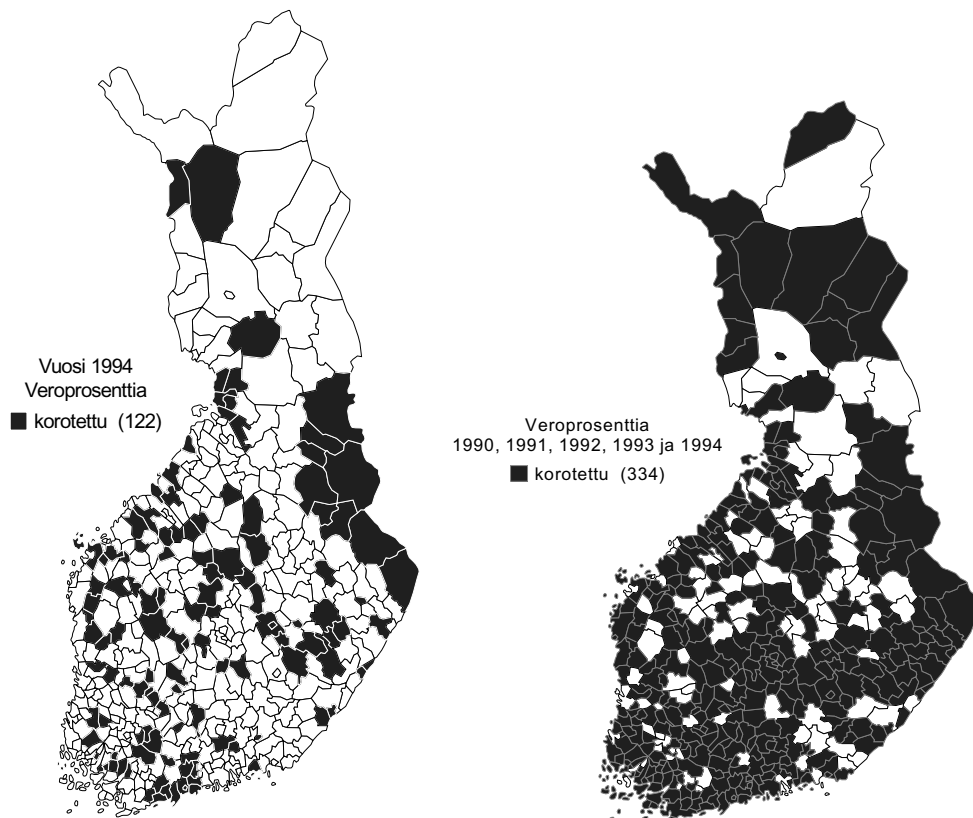
Kuvio 6. Veroprosenttia vuonna 1993¹⁰ korottaneet ja vuosina 1990–1993 veroprosenttia korottaneet kunnat

¹⁰ Kaikkiaan korottaneita kuntia oli 114. Tässä esitetyn 106 lisäksi korotti 6 Ahvenanmaan kuntaa sekä kuntaliitoskunnista Porvoon mlk ja Lohjan kunta.

Vuonna 1994 peräti 13 Uudenmaan kuntaa korotti veroprosenttiaan. Itärajalla korottajina oli yhtenäinen kuntajoukko: Iloanta, Ilovaara, Ilovaara mlk, Ilovaara mlk ja Ilovaara mlk. Pieksämäki, Pieksämäen mlk ja Virtasalmi korottavat toistamiseen yhtä aikaa. Niiden naapurikunnat Juva, Savonlinna, Enonkoski, Savonranta, Rantasalmi ja Heinävesi korottivat myös.

Kuvio 7. Veroprosenttia vuonna 1994 korottaneet¹¹ ja vuosina 1990–1994 veroprosenttia korottaneet kunnat

Vuosina 1990–1994 veroprosentin korotuksia oli tehty 334 kunnassa. Kaikkiaan 102 kunnan veroprosentti oli säilynyt korottamatta. Nämä kunnat on lueteltu taulukossa 11. Veroprosenttiaan kerran tai useammin vuosina 1990–1994 korottaneiden kuntien vuoden 1994 veroprosenttien keskiarvo oli 18,02 ja veroprosenttinsa ennallaan pitäjien 17,63. Tässä yhteydessä ei ole mahdollista tarkastella miten näiden kuntien talous on poikennut veroprosenttiaan korottaneiden kuntien taloudesta.

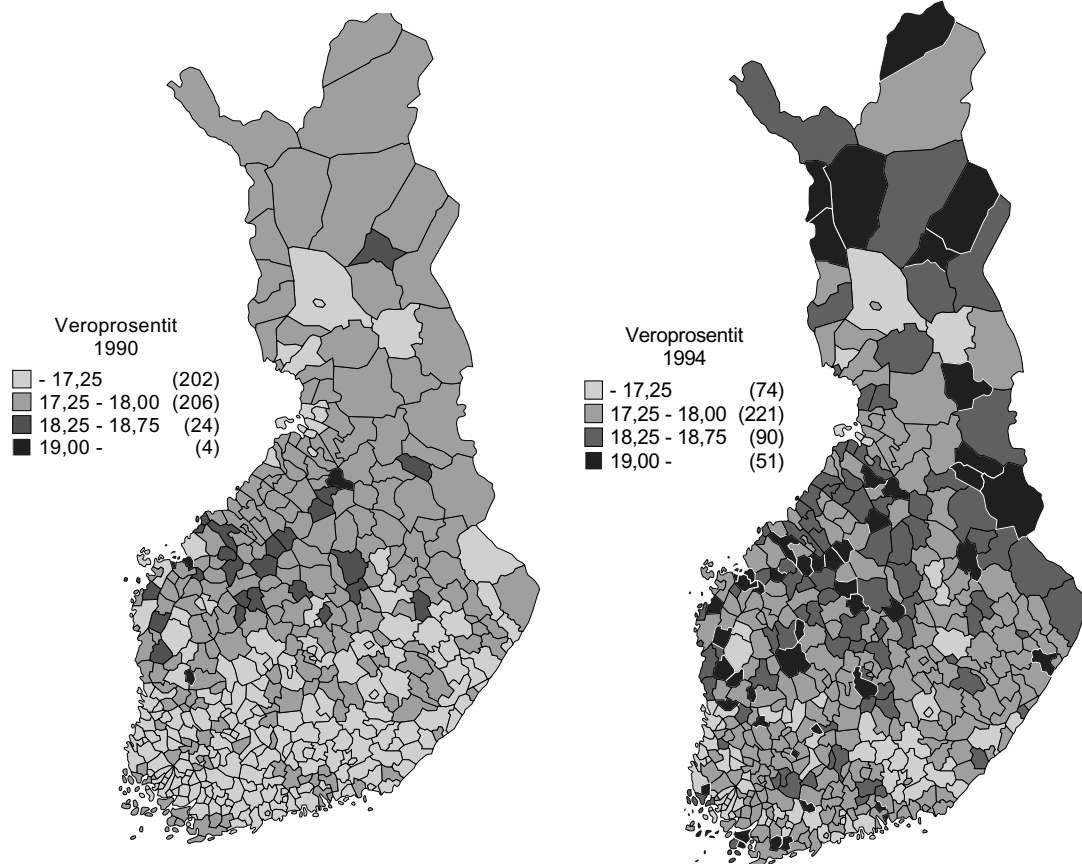
¹¹ Kaikkiaan korottaneita oli 125. Tässä esitetyn 122 lisäksi korotti 2 Ahvenanmaan kuntaa ja Heinolan mlk.

Taulukko 6. Kunnat, jotka eivät korottaneet veroprosenttiaan vuosina 1990–1994

Kunta	Maakunta	1994	Kunta	Maakunta	1994
Nummi-Pusula	1	17,00	Tuusniemi	11	18,50
Sammatti	1	17,00	Juuka	12	17,50
Masku	2	16,25	Polvijärvi	12	17,50
Kiikala	2	17,00	Hankasalmi	13	17,75
Muurla	2	17,00	Karstula	13	18,00
Oripää	2	17,00	Kinnula	13	18,00
Pyhäranta	2	17,00	Konnevesi	13	18,00
Rymättylä	2	17,00	Pihtipudas	13	18,00
Vahto	2	17,00	Pylkönmäki	13	18,00
Alastaro	2	17,50	Sumiainen	13	18,50
Loimaa	2	18,00	Kauhajoki	14	17,00
Mellilä	2	18,00	Kurikka	14	17,00
Köyliö	4	17,00	Kuortane	14	17,50
Pori	4	17,00	Lapua	14	17,50
Vampula	4	17,50	Alajärvi	14	18,00
Kiikoinen	4	18,00	Ähtäri	14	18,00
Kullaa	4	18,00	Evijärvi	14	18,50
Siikainen	4	18,00	Lappajärvi	14	18,50
Hausjärvi	5	17,50	Lehtimäki	14	18,50
Ypäjä	5	17,50	Laihia	15	18,00
Pälkäne	6	16,25	Vaasa	15	18,00
Juupajoki	6	16,75	Luoto	15	18,50
Hämeenkyrö	6	17,00	Pietarsaari	15	18,50
Ikaalinen	6	17,50	Oravainen	15	19,00
Kihniö	6	17,50	Kaustinen	16	18,00
Vesilahti	6	17,50	Ullava	16	18,00
Viljakkala	6	18,00	Perho	16	18,50
Sysmä	7	17,00	Ylikiminki	17	17,50
Elimäki	8	17,00	Nivala	17	17,75
Jaala	8	17,00	Sievi	17	17,75
Valkeala	8	17,00	Alavieska	17	18,00
Kotka	8	17,50	Haapajärvi	17	18,00
Miehikkälä	8	17,50	Kuivaniemi	17	18,00
Luumäki	9	16,00	Kuusamo	17	18,00
Ruokolahti	9	16,00	Pattijoki	17	18,00
Parikkala	9	17,00	Pudasjärvi	17	18,00
Ylämaa	9	17,00	Pulkkila	17	18,00
Mäntyharju	10	17,00	Pyhäntä	17	18,00
Kangaslampi	10	17,50	Ruukki	17	18,00
Puumala	10	17,50	Utajärvi	17	18,00
Lapinlahti	11	17,00	Piippola	17	18,50
Juankoski	11	17,50	Kestilä	17	19,00
Karttula	11	17,50	Kajaani	18	17,25
Nilsinä	11	17,50	Puolanka	18	18,00
Sonkajärvi	11	17,50	Keminmaa	19	17,00
Keitele	11	18,00	Posio	19	17,00
Maaninka	11	18,00	Rovaniemen mlk	19	17,00
Suonenjoki	11	18,00	Tervola	19	17,50
Varpaisjärvi	11	18,00	Inari	19	18,00
Vehmersalmi	11	18,00	Tornio	19	18,00
Tervo	11	18,50	Pernaja	20	17,50

Kuntien veroprosenttien aritmeettinen keskiarvo oli noussut vuoden 1990:n 17,31:sta vuonna 1994 peräti 17,93:een. Veroprosentti oli 17,00 tai pienempi 202 kunnassa vuonna 1990 ja vuonna 1994 enää vai 74 kunnassa. Toisaalta niiden kuntien, joiden veroprosentti vuonna 1994 oli 19,00 ja sitä suurempi, määrä oli jo 51, kun niitä vuonna 1990 oli vain 4.

Kuvio 8. Veroprosentit vuosina 1990 ja 1994

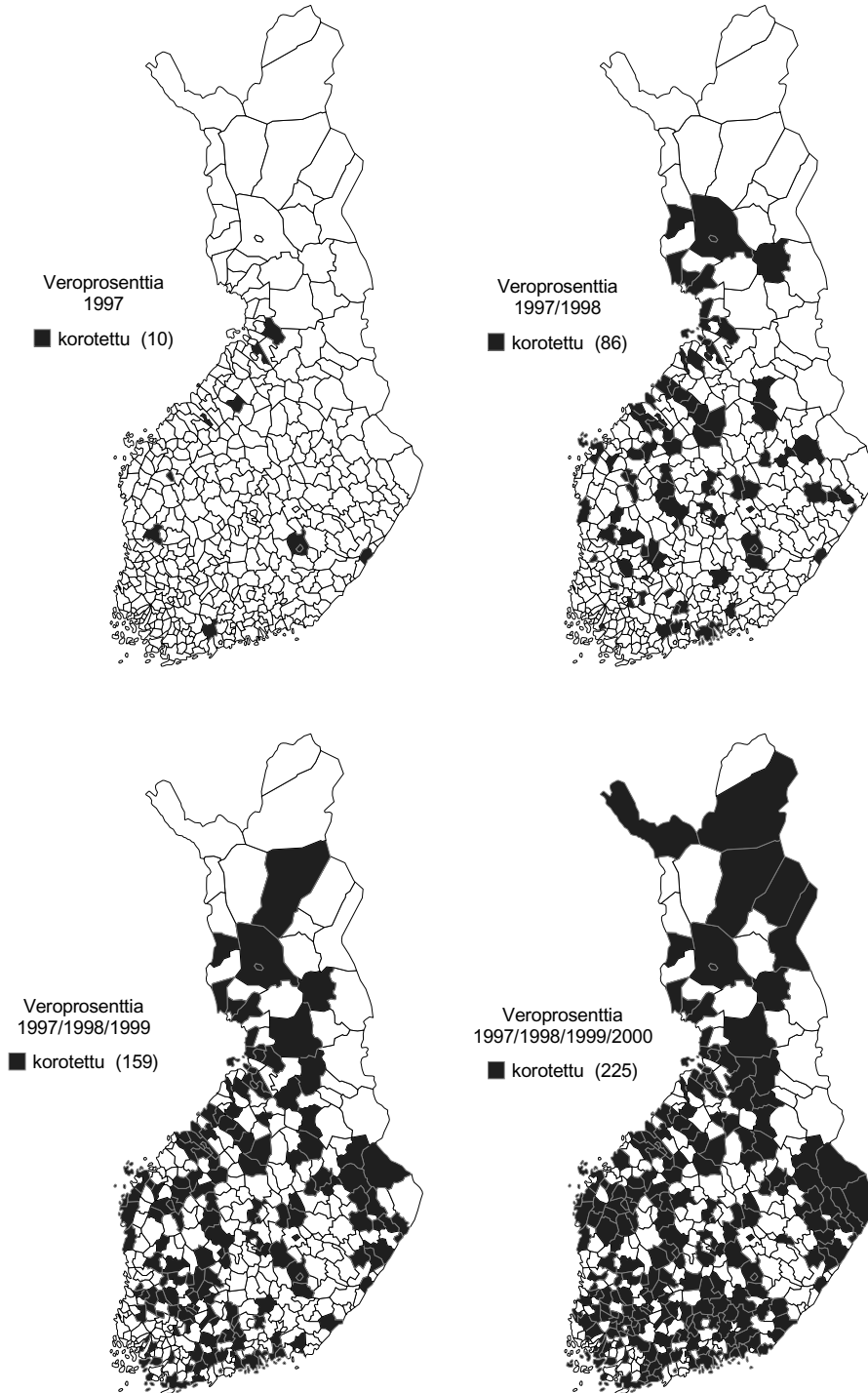
5 Vuodet 1997–2000

Vuosina 1995–1996 kunnilla meni hyvin. Vuonna 1995 veroprosenttiaan korotti vain 9 kuntaa ja 8 laski. Seuraavana vuonna korottaneita kuntia oli vain 5 ja alentaneita 34. Kunnallistalouden hyvät vuodet jatkuivat vielä 1997, jolloin korottaneita oli 10 ja alentaneita 44. Tässä otetaan tarkastelun lähtövuodeksi vuosi 1997 ja kuvataan veroprosenttien korotuksia vuoteen 2000 samalla tavalla kuin vuosien 1990–1994 korotuksia.

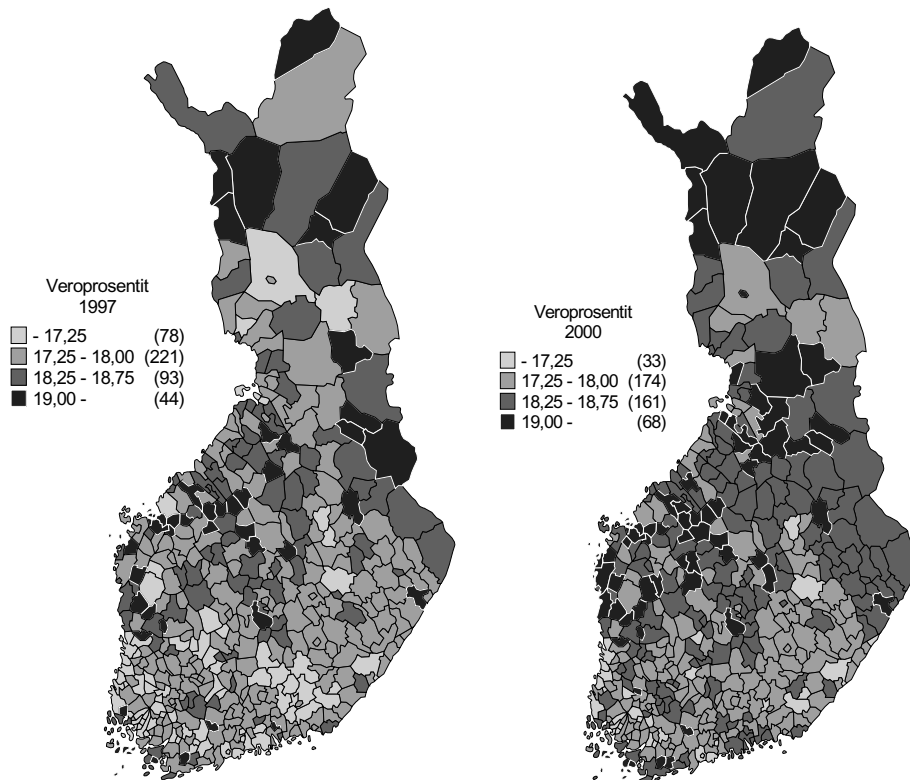
Vuonna 1998 korottaneita kuntia oli 77. Eräät pohjoisen kunnat korottivat samankaltaisesti veroprosenttiaan. Näitä olivat mm. Rovaniemi, Rovaniemen mlk, Pello ja Simo. Toinen ryväs oli Tornio, Keminmaa ja Simo. Myös Kokkolan seudulla korottivat naapurikunnat Kokkola, Kruunupyy, Kaustinen, Halsua ja Perho. Tampereen seudulla Tampere, Kangasala ja Ylöjärvi korottivat vuonna 1998. Vuosien 1997 ja 1998 muutoskartassa ei korottaneissa kunnissa ole vielä suuria yhtenäisiä kuntaryhmiä.

Vuonna 1999 korottajia oli 87. Naapurikunnista korottivat mm. Pohjois-Karjalan kunnat Nurmes, Juuka, Lieksa, Kontiolahti ja Polvijärvi sekä näiden eteläpuolella Kitee, Kerimäki ja Kesälahti. Mikkeli ja Mikkelin mlk sekä Kangasniemi korottivat myös saman vuonna.

Vuonna 2000 korotti veroprosenttia 83 kuntaa. Melkoinen näistä oli aiemmin korottaneiden kuntien naapurikuntia.

Kuvio 9. Veroprosenttien muutos 1997, 1998, 1999 ja 2000

Kuvio 11. Veroprosentit 1997 ja 2000

Veroprosenttien muutokset 1997–2000 olivat vähäisemmat kuin vuosina 1990–1994. Veroprosenttien aritmeettinen keskiarvo nousi vuoden 1997 17,78:sta vuonna 2000 18,15:een. Enintään 18,00 oli veroprosentti vuonna 1997 299 kunnassa ja vuonna 2000 vain 207.

6 Vuodet 2001–2004

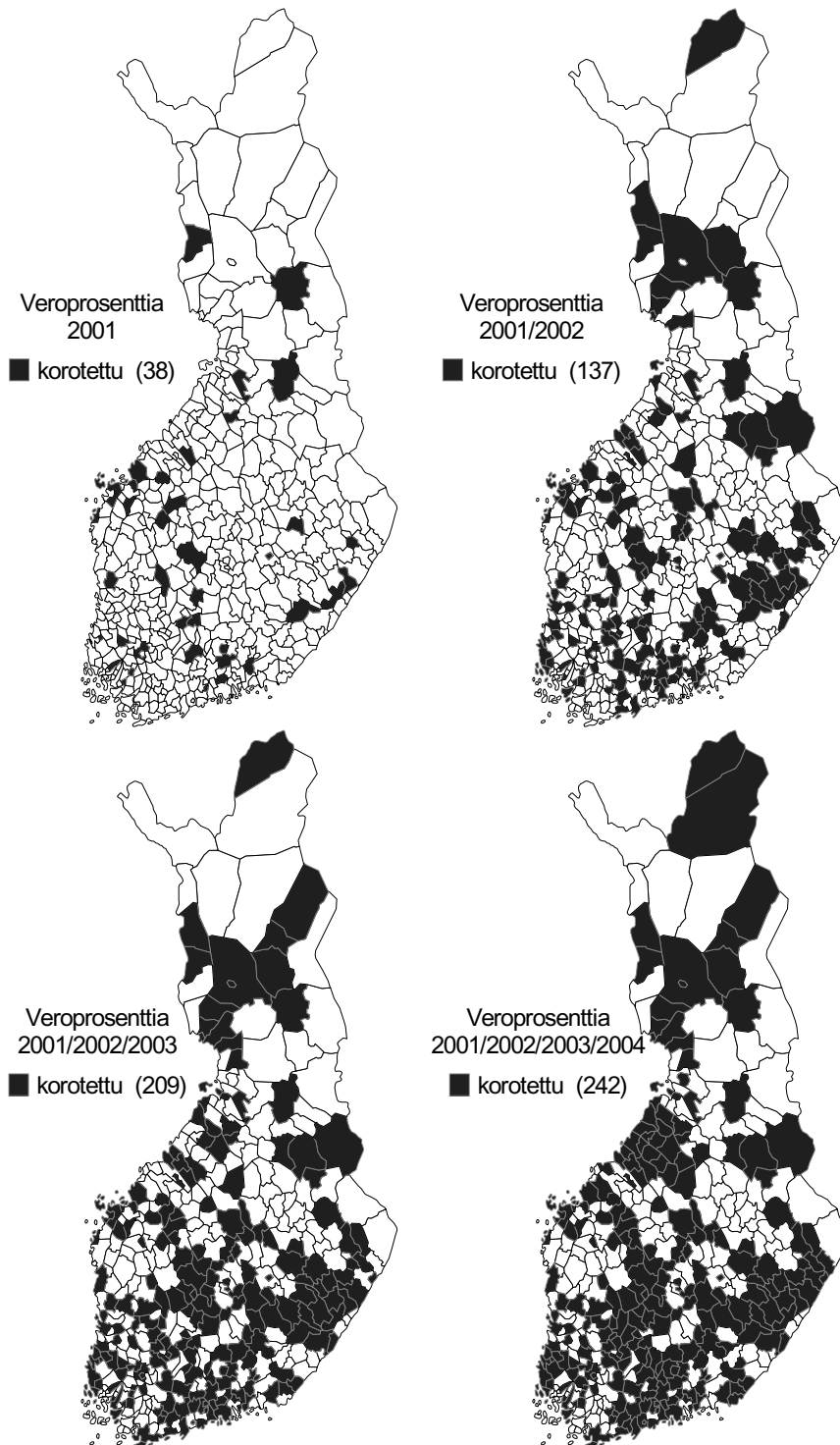
Vuodeksi 2001 korotti veroprosenttiaan 38 kuntaa¹². Nämä sijaitsivat hajallaan eri puolilla Suomea.

Vuona 2002 veroprosenttia korotti 108 kuntaa. Korottaneiden joukossa oli monia naapurikuntia. Lapissa korottivat Rovaniemi, Rovaniemen mlk, Kemijärvi, Kolari ja Tervola. Vuotta aiemmin olivat korottaneet näihin rajoittuvat Posio ja Pello. Kainuussa korottivat Kuhmo, Sotkamo ja Kajaani ja näihin rajoittuva Valtimo naapurimaakunnan puolella. Pohjois-Karjalassa korottivat naapurikunnat Eno, Kiihtelysvaara ja Kontiolahti. Etelä-Savossa 12 maakunnan 20 kunnasta korotti veroprosenttia yhtä aikaa. Keski-Suomen ja Pirkanmaan rajoilla korottivat naapurikunnat Ähtäri, Keuruu, Vilppula, Mänttä ja Petäjävesi.

Uudellamaalla tai sen rajoilla korotti laaja jotenkin toisiinsa rajoittuva kuntajoukko. Keski-Suomessa Jyväskylän länsipuolella korottivat Kuhmoinen, Luhanka, Jämsä, Jämsänkoski, Petäjävesi, Uurainen, Pylkönmäki, Multia, Ruovesi ja Juupajoki.

Kun vuoden 2003 muutokset yhdistetään kahteen edelliseen vuoteen täydentyvät korotusalueet. Kolmena vuonna korottaneiden kuntien määrä oli 209.

¹² Näiden 38 lisäksi 3 Ahvenanmaan kuntaa.

Kuvio 18 Veroprosenttien muutos 2001, 2002, 2003 ja 2004

7 Kaupunkiseuduittainen tarkastelu

Usein todetaan, että kaupunkiseuduilla naapurikunnat houkuttelevat seudun keskuskaupungista asukkaita veronmaksajikseen mm. halvalla veroprosentilla. Seuraavassa tarkastellaan veroprosentteja kaupunkiseuduittain. Tarkastelu tapahtuu laskemalla seudun kuntien (pl. keskuskaupunki) veroprosenttien aritmeettiset keskiarvot ja vertaamalla tätä keskuskaupungin veroprosenttiin.

Kaupunkiseudun keskuskaupungin ja seudun muiden kuntien veroprosenttien suhteita tarkastellaan tässä 16 suurimman kaupungin kaupunkiseudun osalta. Koska Espoo ja Vantaa kuuluvat Helsingin kaupunkiseutuun, on kaupunkiseutuja seuraavissa taulukoissa 14. Näitä pienempiä kaupunkiseutuja ei tässä tarkastella. Suurtenkin kaupunkien kaupunkiseutujenkin tarkastelussa on otettava huomioon se, että kuntien lukumäärä vaihtelee kaupunkiseuduittain.

Taulukossa 7 on laskettu kaupunkiseudun kuntien (pl. keskuskaupunki) veroprosenttien aritmeettiset keskiarvot ja verrattu tätä keskuskaupungin veroprosenttiin. Taulukko osoittaa, että vuosina 1990–2004 kaikkiaan 58 tapauksessa eli 28 prosentissa keskuskaupungin veroprosentti on ollut korkeampi kuin kaupunkiseudun muiden kuntien veroprosenttien keskiarvo.

Taulukko 7. Suurten kaupunkien kaupunkiseudun keskuskaupungin ja sen muiden kuntien veroprosenttien keskiarvojen erotus 1990–2004

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	Kpl
Helsinki	1,00	1,07	1,45	0,64	-0,02	0,00	-0,02	0,55	0,66	0,77	0,77	0,82	1,09	0,25	0,34	2
Tampere	1,29	0,42	-0,17	0,21	0,50	0,50	0,38	0,54	0,25	0,33	0,33	0,33	0,54	0,71	0,13	1
Turku	0,80	0,91	-0,03	0,20	0,31	0,30	0,20	0,11	0,08	0,23	-0,20	-0,14	0,03	-0,47	-0,47	5
Oulu	0,42	0,53	0,58	0,64	-0,22	-0,22	-0,22	-0,17	0,17	0,28	0,42	0,47	0,56	0,72	0,78	4
Lahti	0,00	0,00	0,13	-0,31	-0,19	-0,19	-0,25	-0,25	-0,25	-0,13	0,13	-0,25	-0,25	0,00	0,19	9
Kuopio	0,50	0,63	0,69	0,16	0,22	0,22	0,28	0,28	0,41	0,41	0,56	0,56	0,09	0,34	0,34	0
Jyväskylä	-0,15	0,23	0,32	0,57	0,68	0,68	0,68	0,68	0,77	1,00	1,20	1,13	0,13	0,18	0,25	1
Pori	0,30	0,50	0,50	-0,30	-0,30	-0,30	-0,30	-0,30	-0,10	0,10	0,10	0,20	0,20	0,30	0,30	6
Lappeenranta	0,00	0,05	0,14	0,23	0,45	0,45	0,45	0,43	0,57	0,68	0,80	0,91	0,45	0,00	0,05	0
Vaasa	0,21	0,36	0,36	-0,14	-0,57	-0,57	-0,57	-0,57	-0,43	-0,18	-0,04	0,00	0,21	0,25	0,25	8
Kotka	-0,40	-0,25	-0,05	-0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,30	-0,10	-0,13	-0,13	0,19	0,19	7
Joensuu	0,21	0,29	0,50	-0,18	0,07	0,18	0,11	0,11	0,11	-0,32	-0,21	-0,21	-0,14	0,00	0,07	5
Hämeenlinna	0,25	0,31	0,44	0,56	0,63	0,63	0,63	0,13	0,16	-0,31	-0,19	-0,13	0,25	-0,34	-0,31	5
Mikkeli	0,25	0,31	0,44	0,56	0,63	0,63	0,63	0,13	0,16	-0,31	-0,19	-0,13	0,25	-0,34	-0,31	5
Yhteensä kpl	2	1	3	5	5	4	5	4	3	5	6	6	3	3	3	58

Jos keskuskaupungin veroprosentti suurempi kuin keskiarvo, luku miinusmerkkinen ja lihavoitu. Taulukon alla olevassa Yhteensä luvussa on näiden kuntien lukumäärä. Taulukon oikean reunan kpl kertoo montako kertaa keskuskaupungin veroprosentti on ollut keskiarvoa suurempi

Keskuskaupungin veroprosentti on ollut seudun veroprosenttien keskiarvoa suurempi Lahdessa 9, Kotkassa ja Joensuussa 8 kertaa vuosina 1990–2004. Jyväskylässä kaupungin veroprosentti on ollut aina seudun kuntien keskiarvoa pienempi. Helsingin, Tampereen, Porin ja Vaasan veroprosentit ovat olleet kerran tai kaksi seudun keskiarvoa korkeammat. Näin tarkastellen ei kaupungin ympäryskunnat kilpailisi kovinkaan merkittävästi keskuskaupunkia alhaisemmalla veroprosentilla. Lahden, Kotkan

ja Joensuun osalta on tarpeen tutkia, miksi ne poikkeavat muiden kaupunkiseutujen ykköskaupungeista suhteessa kaupunkiseutuunsa.

Usein todetaan, että kaupunkiseuduilla naapurikunnat houkuttelevat seudun keskuskaupungista asukkaita veronmaksajikseen mm. halvalla veroprosentilla. Edellä oleva tarkastelu ei tue toteamusta.

Kun lasketaan vuosittain niiden kuntien määrät, joissa veroprosentti oli keskuskaupunkia alhaisempi, on tulos samansuuntainen (taulukko 8). Helsingin seudulla esimerkiksi Kauniaisten veroprosentti on ollut aina Helsinkiä pienempi. Pelkästään Kauniaisista tulee siis 15 kertaa Helsingin 19:stä kerrasta. Lisäksi Keravan veroprosentti oli vuosina 1994–1996 ja Espoon vuonna 2003 Helsinki pienempi.

Tampereella on vain 5 kertaa jonkun kunnan veroprosentti ollut Tamperetta pienempi: Ylöjärvi 1991–1993 ja Nokia sekä Pirkkala vuonna 1992.

Taulukko 8. Suurten kaupunkien keskuskaupungin veroprosenttia alemman veroprosentin kuntien määrä kaupunkiseuduittain 1990–2004

Kaupunkiseutu	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	Yht.	%
Helsinki	1	1	1	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1	2	1	19	11,5
Tampere	0	1	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	5,6
Turku	0	0	6	4	2	3	6	6	6	5	7	7	4	11	11	78	32,5
Oulu	1	0	0	0	3	3	3	3	1	1	0	0	0	0	0	15	11,1
Lahti	2	2	1	3	3	3	3	3	3	2	1	3	3	2	1	35	58,3
Kuopio	1	0	0	2	2	2	2	2	1	0	0	0	0	0	0	12	20,0
Jyväskylä	1	1	1	2	2	2	2	2	1	1	0	0	0	0	0	15	12,5
Pori	5	5	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	3	3	22	13,3
Lappeenranta	1	1	1	2	1	1	1	1	1	3	2	2	1	1	1	20	26,7
Vaasa	3	3	2	2	1	1	1	1	0	0	0	0	0	3	3	20	13,3
Kotka	3	2	1	1	0	0	0	0	0	0	2	2	2	0	0	13	17,3
Joensuu	2	2	2	3	6	6	6	6	4	3	2	2	0	0	0	44	41,9
Hämeenlinna	0	0	0	1	2	2	2	1	2	1	0	0	0	1	1	13	12,4
Mikkeli	0	0	0	0	0	0	0	1	2	4	3	2	1	7	7	27	22,5
Yhteensä	20	18	21	22	24	25	28	27	22	21	18	19	15	30	28	338	

Rivi ”Yhteensä” osoittaa kuinka monen suurten kaupunkien kaupunkiseutujen kunnan veroprosentti ollut oman kaupunkiseudun keskuskaupungin veroprosenttia pienempi.

Sarake ”Yhteensä” osoittaa kuinka monen kunnan veroprosentti on kunakin vuonna ollut kyseisen keskuskaupungin veroprosenttia pienempi ja sarake ”% ”saman prosenttilukuna.

Koska kaupunkiseutujen kuntien lukumäärät vaihtelevat, on kertojen ohella syytä tarkastella myös prosenttilukuja. Turun seudulla jonkun seutukunnan kunnan veroprosentti on ollut 78 kertaa Turun veroprosenttia alempi. Koska seutukuntaan kuuluu 17 kuntaa, ei luku prosentteina ole kuin 32. Vastaavasti Lahdessa seudun kunnilla on ollut 35 kertaa Lahtea veroprosentti, mikä on 58 prosenttia tapauksista.

Alle 15 prosenttiin jäävät tapaukset, joissa jonkin seudun kunnista veroprosentti vuosina 1990–2003 on keskuskaupunkia alempi Tampereen ja Helsingin lisäksi Oulussa, Jyväskylässä, Porissa, Vaasassa ja Hämeenlinnassa. Näiden kaupunkien asema suhteessa kaupunkiseutuunsa on siis muita vahvempi näin mitaten.

Vaikka kilpailu keskuskaupungin ja seudun kuntien kesken ei lukujen valossa kovin tiukalta näytäkään keskuskaupunkien muita alemman veroprosentin takia, on kilpailua seudun kuntien kesken. Esimerkiksi Tuusula on viime vuosina pyrkinyt profiloitumaan naapurikuntiaan alemmalla veroprosentilla, joka tosin on ollut Helsingin veroprosenttia korkeampi.

8 Pohdiskelua naapurikunnan vaikutuksesta

Tämän yhteenvedon taustalla on tilastollisen tarkastelun lisäksi keskustelut kuntien talousjohdon kanssa. Noudatettavia menettelytapoja veroprosentin tasosta ja korotuksista ei ole kirjattu asiakirjoihin muutoin kuin strategiasuunnitelmiin jonkinlaisina periaatteina.

Päätäessään veroprosentista kunnat katsovat jonkin verran muiden kuntien veroprosenttia ja kuulostelevat mahdollisia korotusaikeita. Talouden tasapaino on ensisijainen tavoite, jonka aikaansaamisessa veroprosentti on vain yksi tekijä.

Moni suurista kaupungeista on selkeä alueensa veturi, jonka ei tarvitse vilkuilla naapurikuntien veroprosentteja. Näistä moni sen sijaan seuraa hyvinkin tarkoin maakunnan keskuskaupungin veroprosenttia koskevia päätöksiä. Usein niiden veroprosentti on hieman tai kohtuulliseksi arvioidun verran korkeampi kuin keskuskaupungin. Keskuskaupungin korottaessa veroprosenttia on naapureidenkin helpompi saada korotusesityksensä hyväksytyä. Eräillä kaupunkiseuduilla näyttää siltä, että keskuskaupungin ympäryskunnat pyrkivät pitämään veroprosenttinsa keskenään samansuuruisina.

Vaikka kirjallisia sopimuksia ei ole, on eräillä paikkakunnilla ”hiljaiseen” sovittu, että tällaisilla talousasioilla ei kilpailla. Eräillä paikkakunnilla, joissa keskustellaan kuntaliitosten mahdollisuudesta, on virka- ja luottamushenkilötasolla ollut näkemys, että kuntien olisi pidettävä veroprosenttinsa samansuuruisina. Tämä mahdollistaisi liitoksen kivuttomammin joskus tulevaisuudessa.

Vaikka suuret kaupungit päättävätkin verojen tasosta omien tarpeittensa perusteella, vertailua muiden suurten kaupunkien veroprosentteihin kuitenkin tehdään varsinkin silloin kun etsitään *perusteluja verojen korotusesityksille*. Jos jotkut suuret kaupungit nostavat veroprosenttiaan, antaa se ikään kuin tilaa muillekin korottaa.

Kuntien päätäessä veroprosentin korotuksista tuskin voidaan puhua kartellista, vaikka muutamat naapurikunnat korottaisivat samanaikaisesti veroprosenttejaan ja vaikka sen tarkoituksena olisi epäterveen kilpailuun ehkäiseminen. Alussa mainittu Lahden seudun kuntajohtajien yhteinen yritys yhteisestä veroprosentista on harvoja julkisuuteen lipsahtaneita aikeita yhteisistä veroprosenttia koskevista päätöksistä. Keskustelut käydään yleensä ilman julkisuutta ja ilmeisesti on olemassa halua tehdä samanaikaisia ja samansuuntaisia ratkaisuja.

Kuntien välillä tuskin on suoranaista verokilpailuakaan, vaikka muutamassa kaupungissa sen todetaan olevan realiteetti, koska samoilla asunto- ja työssäkäyntialueella voi olla monia kuntia. Työssäkäyntialueen sisältä pyritään asukkaita houkuttelemaan esimerkiksi edullisilla omakotitonteilla, alhaisella veroprosentilla ja hyvillä palveluilla. Yleensä veroprosentti ympäristökunnissa on keskuskaupunkia korkeampi. Kaupunkiseudullainen tarkastelu osoittaa, että kilpailu asukkaista tapahtuukin yleensä muilla keinoilla kuin alhaisilla veroprosenteilla.

Kuntien veroprosenttien erot ovat pienentyneet ja veroprosentteja on jouduttu korottaa, koska valtio on lisännyt kuntien tehtäviä osallistuen vain osaan uusista kustannuksista. Kunnilla on siis sen verran tiukkaa taloudessa, että mahdollisuudet kilpailla veroprosentilla ovat vähentyneet.

Kunnat eivät kuitenkaan pääätä veroprosenttiaan täysin ympäristöstään riippumatta kuten edelläkin on käynyt ilmi. Naapurikunnan veroprosentti kuitenkin otetaan tietyllä tavalla huomioon veroprosentista päätettäessä.

Yhteenveto

Kuntien veroprosenttien kehityksessä on vuosina 1990–2004 kolme selkeää piirrettä: veroprosenttien nousu, veroprosenttien erojen kaventuminen sekä veroprosentin ja veroasteen eron kasvu. Erot ovat kaventuneet nimenomaan 2000-luvulla.

Kuntien veroprosenttien muutoksia tarkasteltiin karttakuvioin kolmelta ei jaksolta. Kartat on laadittu kumulatiiviksi. Kokeilevalla kuviotarkastelulla on mahdollista arvioida sitä, seuraavatko kunnat korotuksista päättäessään naapurikuntien päätöksiä. Ensimmäisenä tarkasteluvuonna osa korottajista oli yksittäisiä kuntia, osa naapurikuntia tai useamman naapurikunnan ryväs. Seuraavana vuonna kartta täydentyi paljon edellisvuonna korottaneiden kuntien naapureista. Näin jatkui myös seuraavina vuosina ja korottaneista kunnista muodostuu suhteellisen yhtenäisiä alueita. Karttataarkastelu antoi tukea ajatukselle, että kunnat verokorotusta tehdessään ottavat huomioon naapurikuntien korotukset. Naapurikuntien samanaikaista veroprosenttien korotusta ei kuitenkaan voi kutsua kartelliiksi, vaikka löyhiä sopimuksia korotuksista olisikin.

Kuntien on sanottu kilpailevan asukkaista alhaisella veroprosentilla. Verokilpailua tarkasteltiin vertaamalla suurten kaupunkien kaupunkiseutujen keskuskaupunkien ja seudun muiden kuntien veroprosentteja. Kaupunkiseudun kuntien (pl. keskuskaupunki) veroprosenttien aritmeettisia keskiarvoja verrattiin keskuskaupungin veroprosenttiin. Vuosina 1990–2004 keskuskaupunkien veroprosentit ovat yleensä olleet seudun veroprosenttien keskiarvoa alemmat. Jyväskylässä kaupungin veroprosentti on ollut aina seudun kuntien keskiarvoa pienempi. Helsingin, Tampereen, Porin ja Vaasan veroprosentit ovat olleet kerran tai kaksi seudun keskiarvoa korkeammat. Seudun keskuskaupungin veroprosentti on ollut seudun kuntien keskiarvoa suurempi Lahdessa 9, Kotkassa ja Joensuussa 8 kertaa vuosina 1990–2004. Näin tarkastellen ei kaupungin ympäryskunnat kilpailisi kovinkaan merkittävästi keskuskaupunkia alhaisemmalla veroprosentilla.

Kun lasketaan vuosittain niiden kuntien määrät, joissa veroprosentti oli keskuskaupunkia alhaisempi, on tulos samansuuntainen. Alle 15 prosenttiin jäävät tapaukset, joissa jonkin seudun kunnan veroprosentti vuosina 1990–2003 on ollut keskuskaupunkia alempi Tampereen ja Helsingin lisäksi Oulussa, Jyväskylässä, Porissa, Vaasassa ja Hämeenlinnassa. Näiden kaupunkien asema suhteessa kaupunkiseutuunsa on siis muita vahvempi näin mitaten. Kaupunkiseuduittainen tarkastelu osoittaa, että kilpailu asukkaista tapahtuukin yleensä muilla keinoilla kuin alhaisilla veroprosenteilla.

Vaikka suuret kaupungit päättävätkin verojen tasosta omien tarpeittensa perusteella, vertailua muiden suurten kaupunkien veroprosentteihin kuitenkin tehdään varsinkin silloin kun etsitään perusteluja verojen korotusesityksille. Jos jotkut suuret kaupungit nostavat veroprosenttiaan, antaa se ikään kuin tilaa muillekin korottaa.

Liite 1. Vuosina 1990–2004 ovat toteutuneet seuraavat kuntaliitokset:¹³

1993	
Kalanti	Uusikaupunki
Konginkangas	Äänekoski
Rauman mlk	Rauma
Säynätsalo	Jyväskylä
Tenhola	Tammisaari
1997 ¹⁴	
Heinolan mlk ja Heinolan kaupunki	Heinola
Lohjan kunta ja Lohjan kaupunki	Lohja
Porvoon mlk ja Porvoon kaupunki	Porvoo
2001	
Mikkelin mlk, Mikkelin kaupunki ja Anttola	Mikkeli
Temmes pääosin Tyrnävään, osin Liminkaan, Lumijokeen ja Rantsilaan	Tyrnävä
Jämsä ja Kuorevesi	Jämsä
2003	
Hamina ja Vehkalahti	Hamina
Pattijoki ja Raahe	Raahe
2004	
Jäppilä, Pieksämäen maalaiskunta ja Virtasalmi	Pieksänmaa

¹³ Kuntaliitokset on lueteltu Suomen Kuntaliiton www-sivuilla osoitteessa:
http://www.kunnat.net/k_perussivu.asp?path=1;29;348;4827;4892;4931

¹⁴ Tavallisesti kuntaliitoksissa uuden kunnan kunnanumeroksi tulee suuremman kunnan numero. Vuoden 1997 liitoksissa jostain syystä uusille kunnille annettiin uudet numerot. Ilmeisesti tällä haluttiin korostaa liitoksen tasavertaisuutta, mutta tästä aiheutuu hieman ylimääräistä työtä pitemmän aikavälin aineistojen käsittelyssä. Pieksämäen mlk:n, Jäppilän ja virtasalmen liitoksessa syntyi uusi kunta, joka sai oman kunnanumeron.

Liite 2. Kuntien veroprosenttien aritmeettisten keskiarvojen muutos maakunnittain 1989–2004

Muutos	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	Muutos
1 Uusimaa	0,15	0,23	0,25	0,10	0,37	0,07	-0,07	0,00	0,05	0,16	0,10	0,02	0,19	0,21	0,11	1,95
2 Varsinais-Suomi	0,12	0,13	0,15	0,26	0,08	0,00	-0,04	-0,09	-0,03	0,07	0,15	0,04	0,13	0,07	0,01	1,02
4 Satakunta	0,07	0,20	0,07	0,19	0,14	0,00	0,00	0,00	0,07	0,18	0,11	0,00	0,21	0,07	0,04	1,35
5 Kanta-Häme	0,17	0,05	0,56	0,11	0,20	-0,02	-0,02	-0,05	0,14	0,13	0,11	0,03	0,11	0,03	0,11	1,67
6 Pirkanmaa	0,12	0,24	0,21	0,23	0,21	0,00	-0,07	-0,07	0,11	0,18	0,03	0,05	0,18	0,15	0,14	1,71
7 Päijät-Häme	0,19	0,00	0,19	0,40	0,19	0,00	-0,06	-0,03	0,04	0,13	0,27	0,08	0,15	0,15	0,06	1,76
8 Kymenlaakso	0,04	0,17	0,19	0,00	0,12	0,06	0,00	0,00	0,04	0,10	0,33	0,03	0,08	0,27	0,04	1,46
9 Etelä-Karjala	0,14	0,05	0,16	0,16	0,23	0,04	-0,07	0,04	-0,04	0,04	0,14	0,00	0,11	0,11	0,07	1,18
10 Etelä-Savo	0,22	0,09	0,11	0,16	0,17	0,00	0,01	0,04	0,02	0,07	0,06	0,06	0,35	0,13	0,06	1,54
11 Pohjois-Savo	0,04	0,11	0,02	0,10	0,15	0,02	0,00	0,00	0,16	0,10	0,01	0,02	0,06	0,04	0,00	0,84
12 Pohjois-Karjala	0,08	0,34	0,07	0,13	0,21	0,00	-0,03	0,00	0,11	0,28	0,11	0,04	0,13	0,14	0,09	1,70
13 Keski-Suomi	0,09	0,12	0,05	0,24	0,22	-0,03	0,02	0,00	0,12	0,00	0,07	0,02	0,11	0,21	0,00	1,22
14 Etelä-Pohjanmaa	0,12	0,03	0,05	0,07	0,22	0,02	-0,03	-0,02	0,13	0,09	0,16	0,06	0,06	0,06	0,02	1,03
15 Pohjanmaa	0,11	0,14	0,14	0,06	0,17	0,00	-0,03	-0,04	0,14	0,13	0,06	0,07	0,03	0,03	0,04	1,03
16 Keski-Pohjanmaa	0,00	0,00	0,19	0,08	0,19	0,00	0,00	0,04	0,23	0,10	0,02	0,08	0,17	0,00	0,02	1,13
17 Pohjois-Pohjanmaa	0,08	0,10	0,10	0,08	0,15	0,00	0,01	0,02	0,18	0,08	0,04	0,01	0,09	0,11	0,16	1,20
18 Kainuu	0,00	0,23	0,00	0,20	0,30	0,00	0,00	0,00	0,07	0,07	0,05	0,05	0,22	0,00	0,00	1,20
19 Lappi	0,02	0,11	0,32	0,11	0,08	-0,01	-0,01	-0,01	0,19	0,08	0,15	0,03	0,19	0,13	0,02	1,41
20 Itä-Uusimaa	0,23	0,05	0,32	0,41	0,00	0,00	-0,09	0,03	0,13	0,22	0,08	0,05	0,28	0,20	0,02	1,91
Manner-Suomi	0,11	0,13	0,15	0,16	0,17	0,01	-0,02	-0,01	0,09	0,11	0,10	0,04	0,14	0,11	0,06	1,34

Liite 3. Kuntien veroprosenttien painotetut keskiarvot maakunnittain 1989–2004 (Suomen Kuntaliitto)

Painotettu keskiarvo	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
1 Uusimaa	15,50	15,61	15,70	15,99	16,52	17,18	17,20	17,18	16,95	16,98	17,00	17,01	17,03	17,10	17,57	17,68
2 Varsinais-Suomi	16,33	16,39	16,44	16,93	17,09	17,21	17,21	17,14	17,12	17,12	17,23	17,48	17,50	17,61	17,83	17,83
4 Satakunta	16,75	16,79	16,99	17,03	17,19	17,25	17,25	17,25	17,26	17,30	17,44	17,49	17,40	17,80	17,96	18,00
5 Kanta-Häme	16,48	16,54	16,56	17,18	17,36	17,69	17,68	17,67	17,51	17,82	17,91	17,93	17,97	18,02	18,18	18,22
6 Pirkanmaa	15,75	15,84	16,40	17,03	17,17	17,35	17,35	17,30	17,14	17,47	17,54	17,55	17,56	17,64	17,76	18,19
7 Päijät-Häme	16,60	16,77	16,77	16,85	17,57	17,61	17,61	17,59	17,59	17,65	17,70	17,81	18,10	18,17	18,31	18,38
8 Kymenlaakso	16,76	16,78	16,96	17,24	17,24	17,43	17,44	17,44	17,44	17,46	17,52	17,82	17,84	17,85	18,17	18,18
9 Etelä-Karjala	16,65	16,73	16,74	16,85	17,31	17,60	17,60	17,58	17,60	17,59	17,81	17,85	17,85	17,90	17,95	17,96
10 Etelä-Savo	16,87	17,11	17,16	17,29	17,38	17,59	17,59	17,59	17,74	17,77	17,95	17,98	18,05	18,33	18,60	18,61
11 Pohjois-Savo	17,19	17,21	17,42	17,42	17,81	17,91	17,92	17,92	17,92	18,05	18,13	18,14	18,14	18,16	18,18	18,18
12 Pohjois-Karjala	17,19	17,25	17,52	17,53	17,86	18,19	18,19	18,18	18,18	18,25	18,46	18,53	18,54	18,62	18,71	18,74
13 Keski-Suomi	17,06	17,15	17,24	17,27	17,86	17,96	17,94	17,94	17,94	18,15	18,16	18,17	18,19	18,44	18,53	18,53
14 Etelä-Pohjanmaa	17,37	17,47	17,49	17,51	17,73	17,89	17,90	17,88	17,96	18,07	18,29	18,45	18,49	18,54	18,65	18,65
15 Pohjanmaa	17,83	17,86	17,90	18,04	18,06	18,18	18,18	18,15	18,13	18,27	18,35	18,40	18,46	18,64	18,83	18,86
16 Keski-Pohjanmaa	17,72	17,71	17,72	18,06	18,11	18,21	18,20	18,20	18,21	18,84	18,92	18,79	18,83	18,92	18,92	19,06
17 Pohjois-Pohjanmaa	17,25	17,30	17,49	17,51	17,55	18,05	18,05	18,06	18,06	18,21	18,26	18,25	18,26	18,28	18,37	18,46
18 Kainuu	17,56	17,56	17,70	17,69	17,75	17,97	17,96	17,96	17,95	18,41	18,41	18,43	18,44	18,82	18,82	18,82
19 Lappi	17,46	17,47	17,49	17,97	18,03	18,05	18,05	18,05	18,04	18,35	18,47	18,63	18,64	18,86	18,93	18,95
20 Itä-Uusimaa	16,56	16,70	16,72	17,13	17,34	17,34	17,34	17,26	17,26	17,67	18,37	18,27	18,18	18,43	18,75	18,76
21 Ahvenanmaa	17,14	17,19	17,22	17,29	17,47	17,52	17,48	17,40	16,71	16,49	16,46	16,42	16,48	16,48	16,56	16,63
Yhteensä	16,38	16,47	16,62	16,88	17,20	17,53	17,53	17,51	17,42	17,53	17,60	17,65	17,67	17,78	18,03	18,12

Liite 4. Kuntien veroprosenttien painotettujen keskiarvojen muutos maakunnittain 1989–2004

Muutos	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	Muutos
1 Uusimaa	0,11	0,09	0,29	0,53	0,67	0,01	-0,01	-0,23	0,03	0,02	0,00	0,02	0,07	0,48	0,11	2,18
2 Varsinais-Suomi	0,07	0,04	0,49	0,16	0,12	0,00	-0,06	-0,02	-0,01	0,12	0,24	0,03	0,10	0,22	0,00	1,51
4 Satakunta	0,04	0,20	0,05	0,16	0,06	0,00	0,00	0,02	0,04	0,14	0,05	-0,09	0,41	0,15	0,04	1,25
5 Kanta-Häme	0,06	0,02	0,62	0,18	0,32	-0,01	-0,01	-0,16	0,31	0,09	0,02	0,05	0,05	0,15	0,04	1,74
6 Pirkanmaa	0,09	0,56	0,63	0,14	0,18	0,00	-0,05	-0,16	0,33	0,07	0,01	0,01	0,08	0,12	0,43	2,44
7 Päijät-Häme	0,17	0,00	0,08	0,72	0,04	0,00	-0,02	0,00	0,06	0,05	0,11	0,29	0,07	0,14	0,07	1,78
8 Kymenlaakso	0,02	0,18	0,28	0,00	0,19	0,01	0,00	0,00	0,02	0,07	0,30	0,02	0,01	0,32	0,01	1,42
9 Etelä-Karjala	0,08	0,01	0,11	0,46	0,29	0,00	-0,02	0,01	0,00	0,21	0,04	0,00	0,05	0,05	0,01	1,31
10 Etelä-Savo	0,25	0,05	0,12	0,09	0,21	0,00	0,00	0,15	0,03	0,18	0,04	0,06	0,28	0,27	0,01	1,74
11 Pohjois-Savo	0,02	0,20	0,01	0,39	0,10	0,01	0,00	0,00	0,14	0,08	0,00	0,00	0,03	0,01	0,00	0,98
12 Pohjois-Karjala	0,06	0,28	0,01	0,33	0,33	0,00	-0,01	0,00	0,07	0,21	0,06	0,02	0,08	0,09	0,03	1,55
13 Keski-Suomi	0,09	0,08	0,03	0,59	0,11	-0,03	0,00	0,00	0,21	0,01	0,01	0,02	0,25	0,09	0,00	1,47
14 Etelä-Pohjanmaa	0,10	0,03	0,01	0,22	0,17	0,01	-0,02	0,08	0,11	0,22	0,16	0,04	0,05	0,11	0,00	1,28
15 Pohjanmaa	0,03	0,05	0,13	0,02	0,12	0,00	-0,02	-0,02	0,14	0,08	0,04	0,06	0,18	0,19	0,03	1,02
16 Keski-Pohjanmaa	0,00	0,00	0,35	0,05	0,09	0,00	0,00	0,00	0,63	0,09	-0,14	0,05	0,08	0,00	0,14	1,34
17 Pohjois-Pohjanmaa	0,05	0,19	0,03	0,04	0,50	0,00	0,01	0,00	0,15	0,05	-0,01	0,01	0,03	0,09	0,09	1,21
18 Kainuu	0,00	0,14	0,00	0,06	0,22	-0,01	-0,01	-0,01	0,46	0,00	0,02	0,01	0,38	0,00	0,00	1,26
19 Lappi	0,01	0,03	0,48	0,06	0,03	0,00	-0,01	0,00	0,31	0,12	0,16	0,01	0,22	0,07	0,02	1,50
20 Itä-Uusimaa	0,14	0,01	0,41	0,21	0,00	-0,01	-0,07	-0,01	0,41	0,71	-0,10	-0,10	0,25	0,32	0,00	2,20
21 Ahvenanmaa	0,05	0,03	0,07	0,18	0,05	-0,04	-0,08	-0,70	-0,22	-0,03	-0,04	0,06	0,00	0,08	0,07	-0,51
Yhteensä	0,09	0,15	0,26	0,31	0,33	0,00	-0,02	-0,09	0,11	0,07	0,05	0,02	0,11	0,25	0,09	1,74

Liite 5. Veroprosenttien maakunnittaisten painotettujen keskiarvojen ero koko maan keskiarvoon

Ero keskiarvoon	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	Muutos
1 Uusimaa	-0,86	-0,92	-0,89	-0,68	-0,34	-0,33	-0,33	-0,47	-0,55	-0,60	-0,64	-0,65	-0,69	-0,46	-0,44	0,42
2 Varsinais-Suomi	-0,07	-0,18	0,05	-0,11	-0,32	-0,32	-0,37	-0,29	-0,41	-0,37	-0,17	-0,17	-0,18	-0,20	-0,29	-0,21
4 Satakunta	0,32	0,36	0,15	-0,01	-0,28	-0,28	-0,26	-0,16	-0,23	-0,17	-0,16	-0,28	0,02	-0,07	-0,12	-0,44
5 Kanta-Häme	0,07	-0,06	0,30	0,16	0,16	0,15	0,16	0,09	0,29	0,31	0,28	0,30	0,24	0,15	0,10	0,03
6 Pirkanmaa	-0,63	-0,23	0,15	-0,03	-0,17	-0,18	-0,21	-0,28	-0,06	-0,06	-0,10	-0,12	-0,14	-0,27	0,07	0,70
7 Päijät-Häme	0,30	0,15	-0,04	0,37	0,08	0,08	0,08	0,17	0,12	0,10	0,16	0,42	0,39	0,28	0,26	-0,04
8 Kymenlaakso	0,31	0,34	0,35	0,04	-0,10	-0,09	-0,07	0,02	-0,07	-0,08	0,17	0,17	0,07	0,14	0,06	-0,25
9 Etelä-Karjala	0,26	0,12	-0,03	0,12	0,07	0,07	0,08	0,18	0,06	0,20	0,20	0,18	0,12	-0,08	-0,16	-0,42
10 Etelä-Savo	0,65	0,54	0,40	0,18	0,06	0,06	0,08	0,32	0,24	0,34	0,33	0,37	0,55	0,56	0,49	-0,16
11 Pohjois-Savo	0,74	0,79	0,54	0,61	0,39	0,39	0,41	0,50	0,52	0,53	0,49	0,46	0,38	0,14	0,06	-0,69
12 Pohjois-Karjala	0,78	0,90	0,65	0,66	0,66	0,66	0,67	0,76	0,72	0,86	0,88	0,87	0,84	0,68	0,62	-0,16
13 Keski-Suomi	0,68	0,61	0,39	0,66	0,44	0,41	0,43	0,52	0,62	0,56	0,52	0,52	0,66	0,50	0,41	-0,28
14 Etelä-Pohjanmaa	1,00	0,87	0,62	0,53	0,37	0,37	0,37	0,54	0,54	0,69	0,80	0,82	0,76	0,62	0,53	-0,46
15 Pohjanmaa	1,39	1,28	1,15	0,86	0,65	0,65	0,64	0,71	0,74	0,75	0,75	0,79	0,86	0,80	0,74	-0,65
16 Keski-Pohjanmaa	1,25	1,09	1,18	0,92	0,68	0,67	0,69	0,79	1,31	1,32	1,14	1,16	1,14	0,89	0,94	-0,31
17 Pohjois-Pohjanmaa	0,83	0,86	0,63	0,36	0,52	0,52	0,55	0,64	0,68	0,66	0,60	0,58	0,50	0,34	0,34	-0,49
18 Kainuu	1,09	1,07	0,81	0,55	0,44	0,43	0,45	0,53	0,88	0,80	0,78	0,77	1,04	0,79	0,70	-0,39
19 Lappi	1,00	0,87	1,08	0,83	0,53	0,52	0,54	0,62	0,82	0,87	0,98	0,97	1,08	0,90	0,83	-0,17
20 Itä-Uusimaa	0,24	0,10	0,25	0,14	-0,18	-0,19	-0,25	-0,16	0,14	0,77	0,63	0,50	0,65	0,72	0,64	0,40
21 Ahvenanmaa	0,72	0,59	0,40	0,27	0,00	-0,04	-0,11	-0,71	-1,04	-1,14	-1,23	-1,19	-1,30	-1,47	-1,49	-2,21

Liite 6. Suurten kaupunkien kaupunkiseutujen kuntien veroprosentit ja vertailua keskustaupunkiin

Kunta	M	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Helsinki	1	15,00	15,00	15,00	15,00	16,00	17,00	17,00	17,00	16,50	16,50	16,50	16,50	16,50	16,50	17,50	17,50
Espoo	1	15,75	15,75	15,75	16,50	16,50	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,50
Vantaa	1	16,00	16,50	16,50	17,50	17,50	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75
Hyvinkää	1	16,50	16,50	16,50	17,50	17,50	17,75	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	18,00	18,00	18,00
Järvenpää	1	16,25	16,25	16,25	16,25	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,75	17,75	17,75	17,75	18,25	18,25	18,25
Kauniainen	1	14,00	14,00	14,00	14,50	14,50	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,50	15,50	15,00	15,00	15,50	16,00
Kerava	1	15,50	15,50	15,50	16,00	16,00	16,00	16,50	16,50	16,50	16,50	16,50	16,50	17,50	17,50	17,50	17,50
Kirkkonummi	1	16,00	16,00	16,00	16,00	16,50	17,50	17,50	17,50	17,25	17,25	17,25	17,25	17,25	17,75	17,75	17,75
Nurmijärvi	1	16,00	16,50	16,50	16,50	16,50	17,25	17,25	17,25	17,25	17,75	17,75	17,75	17,75	18,25	18,25	18,25
Sipoo	20	16,00	16,00	16,00	16,50	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,75	17,75	17,75	18,75	18,75	18,75
Tuusula	1	15,75	16,75	16,75	16,75	17,00	17,50	17,50	17,25	17,25	17,25	17,25	17,25	17,25	17,25	17,75	17,75
Vihti	1	16,25	16,25	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,75	18,75
Keskiarvo		15,82	16,00	16,07	16,45	16,64	16,98	17,00	16,98	17,05	17,16	17,27	17,27	17,32	17,59	17,75	17,84
Ero		0,82	1,00	1,07	1,45	0,64	-0,02	0,00	-0,02	0,55	0,66	0,77	0,77	0,82	1,09	0,25	0,34
Pienempiä kpl		1	1	1	1	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1	2	1
Tampere	6	15,00	15,00	16,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	16,75	17,25	17,25	17,25	17,25	17,25	17,25	18,00
Kangasala	6	15,50	15,50	16,00	17,00	17,25	17,25	17,25	17,00	17,00	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75	18,25
Lempäälä	6	16,75	16,75	17,00	17,00	17,50	17,75	17,75	17,75	17,25	17,25	17,50	17,50	17,50	18,00	18,00	18,00
Nokia	6	15,50	16,00	16,00	16,50	17,00	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	18,00	18,00
Pirkkala	6	15,50	16,50	16,50	16,50	17,50	18,00	18,00	17,50	17,50	17,50	17,75	17,75	17,75	17,75	18,25	18,25
Vesilahti	6	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	18,00	18,00	18,00
Ylöjärvi	6	15,50	15,50	15,50	16,50	16,50	17,00	17,00	17,00	17,00	17,50	17,50	17,50	17,50	17,75	17,75	18,25
Keskiarvo		16,04	16,29	16,42	16,83	17,21	17,50	17,50	17,38	17,29	17,50	17,58	17,58	17,58	17,79	17,96	18,13
Ero		1,04	1,29	0,42	-0,17	0,21	0,50	0,50	0,38	0,54	0,25	0,33	0,33	0,33	0,54	0,71	0,13
Pienempiä kpl		0	0	1	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Turku	2	16,00	16,00	16,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,50	17,50	17,50	18,00	18,00
Askainen	2	17,50	17,50	18,00	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50
Kaarina	2	16,00	16,50	16,50	16,50	16,50	17,00	17,00	16,75	16,75	17,25	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50
Lemu	2	17,50	17,50	17,50	17,50	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00
Lieto	2	16,50	16,50	16,50	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75
Masku	2	16,25	16,25	16,25	16,25	16,25	16,25	16,25	16,25	16,25	16,25	16,25	16,25	16,25	16,25	16,25	16,25
Merimasku	2	16,50	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	16,75	16,50	16,50	16,50	16,50	16,50	16,50	16,50	16,50	16,50
Naantali	2	16,00	16,00	16,00	16,00	17,00	17,00	17,00	16,50	16,50	16,50	16,50	16,50	16,50	16,50	16,50	16,50
Nousiainen	2	16,50	16,50	16,50	16,50	16,75	16,75	16,75	16,75	16,75	16,75	16,75	16,75	17,25	17,75	17,75	17,75
Paimio	2	16,50	17,00	17,00	17,00	17,00	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	18,00	18,00	18,00
Piikkiö	2	16,50	17,00	17,00	17,00	17,00	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	18,00	18,25	18,25	18,25
Raisio	2	16,00	16,00	16,00	16,00	17,00	17,00	17,00	16,50	16,50	16,50	17,00	17,00	17,00	17,50	17,50	17,50
Rusko	2	16,00	16,00	16,75	16,75	16,75	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00
Rymättylä	2	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75
Sauvo	2	17,00	17,00	17,50	17,50	18,00	18,00	18,00	18,00	17,50	17,50	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00
Vahto	2	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,50	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75
Velkua	2	17,50	18,00	18,00	18,00	18,50	18,50	18,50	18,50	17,50	16,50	16,50	16,50	16,50	17,50	17,50	17,50
Keskiarvo		16,64	16,80	16,91	16,97	17,20	17,31	17,30	17,20	17,11	17,08	17,23	17,30	17,36	17,53	17,53	17,53
Ero		0,64	0,80	0,91	-0,03	0,20	0,31	0,30	0,20	0,11	0,08	0,23	-0,20	-0,14	0,03	-0,47	-0,47
Pienempiä kpl		0	0	0	6	4	2	3	6	6	6	5	7	7	4	11	11

Kunta	M	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Oulu	17	16,75	16,75	17,00	17,00	17,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00
Hailuoto	17	16,50	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,50	17,50	18,00	18,00	18,75	18,75	18,75
Haukipudas	17	17,00	17,00	17,50	17,50	17,50	18,00	18,00	18,00	18,00	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50
Kempele	17	16,50	16,50	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,50	18,50
Kiiminki	17	17,00	17,00	17,75	17,75	17,75	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	19,00
Liminka	17	17,50	17,50	18,00	18,00	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00
Lumijoki	17	17,50	17,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00
Muhos	17	17,00	17,50	17,50	17,50	17,50	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,50	18,50	19,00	19,00
Oulunsalo	17	16,50	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,50	18,50
Tyrnävä	17	17,50	17,50	17,50	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,50	18,50	18,50	18,75	18,75	18,75	18,75	18,75
Keskiarvo		17,00	17,17	17,53	17,58	17,64	17,78	17,78	17,78	17,83	18,17	18,28	18,42	18,47	18,56	18,72	18,78
Ero		0,25	0,42	0,53	0,58	0,64	-0,22	-0,22	-0,22	-0,17	0,17	0,28	0,42	0,47	0,56	0,72	0,78
Pienempiä kpl		3	1	0	0	0	3	3	3	3	1	1	0	0	0	0	0
Lahti	7	16,75	16,75	16,75	16,75	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75	18,25	18,25	18,25	18,25
Asikkala	7	16,50	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,50	17,50	17,50	18,00	18,00
Hollola	7	16,50	16,50	16,50	16,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	18,00	18,00	18,00	18,00	18,50
Nastola	7	16,50	16,50	16,50	17,00	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	18,00	18,00	18,00	18,00	18,50	18,50
Orimattila	7	16,50	17,00	17,00	17,00	17,75	18,25	18,25	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,50	18,50	18,50	18,75
Keskiarvo		16,50	16,75	16,75	16,88	17,44	17,56	17,56	17,50	17,50	17,50	17,63	17,88	18,00	18,00	18,25	18,44
Ero		-0,25	0,00	0,00	0,13	-0,31	-0,19	-0,19	-0,25	-0,25	-0,25	-0,13	0,13	-0,25	-0,25	0,00	0,19
Pienempiä kpl		4	2	2	1	3	3	3	3	3	3	2	1	3	3	2	1
Jyväskylä	13	17,00	17,00	17,00	17,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,50	18,50	18,50
Hankasalmi	13	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75	18,50	18,50	18,50	19,00	19,00
Jyväskylän mlk	13	16,75	16,75	16,75	16,75	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50
Korpilahti	13	18,00	18,00	18,00	18,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	18,50	18,50	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00
Laukaa	13	17,00	17,50	17,50	17,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50
Muurame	13	17,50	17,50	17,50	17,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50
Petäjävesi	13	17,50	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,75	19,25	19,25
Toivakka	13	17,00	17,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	19,00	19,00
Uurainen	13	17,50	17,50	17,50	18,00	18,00	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	19,00	19,00
Keskiarvo		17,38	17,50	17,63	17,69	18,16	18,22	18,22	18,28	18,28	18,41	18,41	18,56	18,56	18,59	18,84	18,84
Ero		0,38	0,50	0,63	0,69	0,16	0,22	0,22	0,28	0,28	0,41	0,41	0,56	0,56	0,09	0,34	0,34
Pienempiä kpl		1	1	1	1	2	2	2	2	2	1	1	0	0	0	0	0
Pori	4	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	18,00	18,00	18,00
Harjavalta	4	16,00	16,00	16,75	16,75	17,25	17,25	17,25	17,25	17,25	17,25	18,25	18,25	18,25	18,25	18,75	18,75
Huittinen	4	17,00	17,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,75
Kokemäki	4	17,00	17,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,75	18,75	18,75	18,75	18,75	18,75
Luvia	4	16,50	16,50	16,50	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00
Merikarvia	4	17,50	17,50	18,00	18,00	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	17,75	17,75	17,75	17,75
Nakkila	4	16,50	16,50	16,50	16,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00
Noormarkku	4	16,50	16,50	16,50	16,50	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00
Pomarkku	4	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00
Ulvila	4	16,00	16,00	16,50	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50
Vampula	4	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	18,00	18,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00
Keskiarvo		16,85	16,85	17,23	17,33	17,58	17,68	17,68	17,68	17,68	17,78	18,00	18,20	18,13	18,13	18,18	18,25
Ero		-0,15	-0,15	0,23	0,32	0,57	0,68	0,68	0,68	0,68	0,77	1,00	1,20	1,13	0,13	0,18	0,25
Pienempiä kpl		5	5	5	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	3	3

Kunta	M	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Kuopio	11	17,00	17,00	17,00	17,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00
Karttula	11	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	18,50	18,50	18,50	18,50	19,00	19,00
Maaninka	11	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00
Siilinjärvi	11	16,00	16,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00
Vehmersalmi	11	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,50	18,50	18,50	18,50
Keskiarvo		17,30	17,30	17,50	17,50	17,70	17,70	17,70	17,70	17,70	17,90	18,10	18,10	18,20	18,20	18,30	18,30
Ero		0,30	0,30	0,50	0,50	-0,30	-0,30	-0,30	-0,30	-0,30	-0,10	0,10	0,10	0,20	0,20	0,30	0,30
Pienempiä kpl		1	1	0	0	2	2	2	2	2	1	0	0	0	0	0	0
Vaasa	15	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,50	19,00	19,00
Isokyrö	15	17,50	17,50	17,50	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,50	18,50	18,50	19,00	19,00	19,00	19,00
Jurva	14	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,75	18,75	18,75	18,75	18,75
Korsnäs	15	17,50	18,00	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,75	19,00	19,25	19,25	19,25	19,25
Laihia	15	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,50	18,50	18,50
Maalahti	15	18,50	18,50	18,50	18,50	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,75	19,75	19,75	19,75	19,25	19,25
Maksamaa	15	18,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,50	19,50
Mustasaari	15	16,50	16,50	16,50	17,00	17,00	17,50	17,50	17,50	17,50	18,50	18,50	18,75	19,00	18,75	18,75	18,75
Oravainen	15	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,25	19,00	19,00	19,50
Vähäkyrö	15	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00
Vöyri	15	18,00	18,00	18,00	18,00	18,50	19,50	19,50	19,50	19,50	19,25	19,25	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00
Keskiarvo		17,86	18,00	18,05	18,14	18,23	18,45	18,45	18,45	18,45	18,43	18,57	18,68	18,80	18,91	18,95	19,00
Ero		-0,14	0,00	0,05	0,14	0,23	0,45	0,45	0,45	0,43	0,57	0,68	0,80	0,91	0,45	0,00	0,05
Pienempiä kpl		4	3	3	2	2	1	1	1	1	0	0	0	0	0	3	3
Joensuu	12	17,25	17,25	17,25	17,25	18,00	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50
Eno	12	17,00	17,00	17,00	17,00	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75	18,25	18,25	18,75	19,00	19,00
Kiihtelysvaara	12	17,00	17,50	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,50	18,50	18,50	18,50	19,00	19,00	19,00
Kontiolahti	12	17,25	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75	18,25	18,25	18,25	18,75	18,75	18,75
Outokumpu	12	17,00	17,00	17,00	17,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50
Nurmes	12	17,50	18,00	18,00	18,00	18,00	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,75	18,75	18,75	18,75	18,75	18,75
Polvijärvi	12	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50
Pyhäselkä	12	17,50	17,50	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,50	18,50	18,50	18,75	18,75	18,75	18,75
Keskiarvo		17,25	17,46	17,61	17,61	17,86	17,93	17,93	17,93	17,93	18,07	18,32	18,46	18,50	18,71	18,75	18,75
Ero		0,00	0,21	0,36	0,36	-0,14	-0,57	-0,57	-0,57	-0,57	-0,43	-0,18	-0,04	0,00	0,21	0,25	0,25
Pienempiä kpl		3	2	2	2	3	6	6	6	6	4	3	2	2	0	0	0
Kotka	8	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00
Hamina	8	17,00	17,00	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75	18,00	18,00
Miehikkälä	8	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	18,50	18,50
Pyhtää	8	16,50	16,50	16,50	17,00	17,00	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	18,25	18,25	18,25	18,25	18,25	18,25
Vehkalahti	8	17,00	17,00	17,00	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	18,00	18,00				
Keskiarvo		17,10	17,10	17,25	17,45	17,45	17,55	17,55	17,55	17,55	17,55	17,80	17,90	17,88	17,88	18,19	18,19
Ero		-0,40	-0,40	-0,25	-0,05	-0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,30	-0,10	-0,13	-0,13	0,19	0,19
Pienempiä kpl		3	3	2	1	1	0	0	0	0	0	0	2	2	2	0	0
Lappeenranta	9	16,50	16,50	16,50	16,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00
Virolahti	8	17,00	17,00	17,50	17,50	17,50	17,50	18,25	18,25	18,25	18,25	18,25	18,50	18,50	18,50	18,50	19,00
Imatra	9	17,25	17,25	17,25	17,25	17,25	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00
Joutseno	9	16,00	16,50	16,50	17,50	17,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50
Rautjärvi	9	17,00	17,00	17,00	17,00	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	18,00	18,00	18,00
Ruokolahti	9	16,00	16,00	16,00	16,00	16,00	16,00	16,00	16,00	16,00	16,00	16,00	16,00	16,00	16,00	17,00	17,00
Taipalsaari	9	16,00	16,75	16,75	17,25	18,00	18,00	18,00	17,50	17,50	17,50	17,50	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00
Keskiarvo		16,54	16,71	16,79	17,00	17,32	17,57	17,68	17,61	17,61	17,61	17,68	17,79	17,79	17,86	18,00	18,07
Ero		0,04	0,21	0,29	0,50	-0,18	0,07	0,18	0,11	0,11	0,11	-0,32	-0,21	-0,21	-0,14	0,00	0,07
Pienempiä kpl		3	1	1	1	2	1	1	1	1	1	3	2	2	1	1	1

Kunta	M	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Hämeenlinna	5	16,00	16,00	16,00	16,50	17,00	17,50	17,50	17,50	17,00	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	18,00	18,00
Hattula	5	16,00	16,00	16,00	16,50	16,75	16,75	16,75	16,75	16,75	16,75	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75
Hauho	5	16,75	16,75	17,25	17,25	17,25	17,25	17,25	17,25	17,25	17,25	17,25	17,75	17,75	18,50	18,50	18,50
Janakkala	5	16,75	16,75	16,75	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	18,00	18,00	18,00	18,00
Kalvola	5	17,25	17,25	17,25	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,50
Lammi	5	16,50	17,00	17,00	17,50	17,50	18,25	18,00	17,75	17,50	17,50	18,00	18,50	18,50	18,50	18,50	18,75
Renko	5	16,50	17,00	17,00	18,00	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50
Tuulos	5	17,00	18,00	18,00	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	19,00
Keskiarvo		16,59	16,84	16,91	17,47	17,63	17,78	17,75	17,72	17,63	17,69	17,88	18,00	18,06	18,16	18,22	18,38
Ero		0,59	0,84	0,91	0,97	0,63	0,28	0,25	0,22	0,63	0,19	0,38	0,50	0,56	0,66	0,22	0,38
Pienempiä kpl		0	0	0	0	1	2	2	2	1	2	1	0	0	0	1	1
Mikkeli	10	16,50	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,50	17,50	18,00	18,00	18,00	18,00	18,75	18,75
Haukivuori	10	17,50	17,50	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,75	18,75	18,75
Hirvensalmi	10	17,00	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,25	17,25	17,25	17,25	17,75	18,25	18,50
Juva	10	17,00	17,00	17,00	17,50	17,50	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,50	18,50	18,50
Kangasniemi	10	17,00	17,00	17,00	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,75	18,00	18,00	18,00	18,25	18,25
Mäntyharju	10	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,75	17,75	18,50	18,50	18,50	18,50
Pertunmaa	10	17,00	17,50	17,50	17,50	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,50	18,50	18,50
Puumala	10	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	18,00	18,00	18,50	18,50
Ristiina	10	17,00	17,00	17,00	17,00	17,50	17,50	17,50	17,50	17,50	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00
Keskiarvo		17,13	17,25	17,31	17,44	17,56	17,63	17,63	17,63	17,63	17,66	17,69	17,81	17,88	18,25	18,41	18,44
Ero		0,63	0,25	0,31	0,44	0,56	0,63	0,63	0,63	0,13	0,16	-0,31	-0,19	-0,13	0,25	-0,34	-0,31
Pienempiä kpl		0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	4	3	2	1	7	7